

STAVROS
NIARCHOS
FOUNDATION
CULTURAL
CENTER

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΙΔΡΥΜΑ
ΣΤΑΥΡΟΣ
ΝΙΑΡΧΟΣ

ΚΟΜΒΟΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Η έκδοση που κρατάτε στα χέρια σας είναι τυπωμένη σε πλήρως ανακυκλώσιμο και βιοδιασπώμενο χαρτί το οποίο διαθέτει πιστοποίηση FSC.

Χαρτί:

Eurobalk - Magno Volume 135 gr/m²

Photo Credits

Ευτυχία Βλάχου

Πηνελόπη Γερασίμου

Γιώργης Γερόλυμπος

Νίκος Καρανικόλας

ΚΠΙΣΝ / Πάνος Κοκκινιάς, Takis, Αιολικά,
Επιχρωματισμένος σίδηρος & αλουμίνιο,
2000, ©Takis Foundation, ADAGP-Paris,
ΟΣΔΕΕΤΕ-Αθήνα

Jérôme Galland

Graphic Design

SOUL Creative Agency

Ακραία καιρικά φαινόμενα, αυξημένοι ατμοσφαιρικοί ρύποι, ανεξέλεγκτη αστικοποίηση, μέσα σ' ένα οικοσύστημα που εκπέμπει SOS:

Η κλιματική κρίση αφήνει όλο και πιο έντονα το αποτύπωμά της στο σπίτι μας, τη χώρα μας, τον πλανήτη μας. Χωρίς αμφιβολία, επιβεβαιώνεται το επιτακτικό επιχείρημα ότι, σε αυτή την κρίσιμη περίοδο που διανύουμε, η αλλαγή πλεύσης από την κατανάλωση άνευ κόστους και ορίων στη νοοτροπία της πράσινης οικονομίας είναι και θέμα πολιτισμού.

Ποιος είναι λοιπόν ο ρόλος ενός πολιτιστικού οργανισμού απέναντι στην επιτακτική ανάγκη της βιωσιμότητας;

Σχεδιασμένο ώστε να έχει τις μικρότερες δυνατές επιπτώσεις στο περιβάλλον, το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) αποτελεί κόμβο βιωσιμότητας και καινοτομίας. Από τη σύλληψη της ιδέας για τη δημιουργία του από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) και τον αρχιτέκτονα Renzo Piano, η βιωσιμότητα αποτέλεσε προϋπόθεση και πρωταρχικό στοιχείο του εγχειρήματος.

“

Η βιωσιμότητα είναι ίσως η πιο σημαντική πηγή έμπνευσης για μας σήμερα. Πιστεύω ότι είναι καθήκον μας, αλλά είναι και μια μεγάλη ευκαιρία. Θα γίνει η γλώσσα της εποχής μας. Η ευθραυστότητα της γης μας παρέχει μια εξαιρετική δικαιολογία για να αλλάξουμε, να βελτιωθούμε, επειδή είναι μια καθαρή δύναμη αναγκαιότητας.

*Renzo Piano,
Αρχιτέκτονας ΚΠΙΣΝ*

”

Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός και η τεχνολογικά προηγμένη κατασκευή του έργου, με εξέχον παράδειγμα το Ενεργειακό Στέγαστρο, καθιστούν το ΚΠΙΣΝ ένα από τα πιο περιβαλλοντικά βιώσιμα κτίρια στον κόσμο. Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το ΚΠΙΣΝ εξελίσσεται σε ένα μητροπολιτικό πάρκο, το οποίο διέπεται από τις αρχές της βιωσιμότητας, τόσο σε επίπεδο λειτουργίας όσο και σε όλο το φάσμα δράσεων που υλοποιεί για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού.

“

Όταν ξεκινήσαμε τη συνεργασία μας με τον Renzo Piano για την κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) είχαμε από κοινού αποφασίσει ότι όφειλε να πληροί τις υψηλότερες προδιαγραφές βιωσιμότητας. Δεν μείναμε απλά στον βιοκλιματικό σχεδιασμό ή στην ενεργειακή απόδοση αλλά επεκτείναμε τον όρο βιωσιμότητα ώστε να περιλαμβάνει τον σεβασμό όλων στο φυσικό περιβάλλον αλλά και τους γύρω μας και την υιοθέτηση συμπεριφορών που φροντίζουν και διατηρούν τη λειτουργικότητα των χώρων. Θεωρούμε πως το ΚΠΙΣΝ είναι ένα καθολικά επιτυχημένο παράδειγμα και ευχόμαστε να εξακολουθεί να προσφέρει στις επόμενες πολλές γενιές τη δυνατότητα να απολαμβάνουν έναν ανοικτό δημόσιο χώρο, με τις υψηλότερες ποιοτικές συνθήκες, στον οποίο κάθε επισκέπτης συμμετέχει ελεύθερα και ισότιμα.

*Ανδρέας Δρακόπουλος,
Πρόεδρος, Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ)*

”

“

Η βιωσιμότητα βρίσκεται στο επίκεντρο της λειτουργίας και των δράσεων του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, και στόχος μας είναι, με συνεχή ενημέρωση και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, να αποτελούμε πρότυπο όχι μόνο για τις πράσινες εγκαταστάσεις μας, αλλά και για τον τρόπο λειτουργίας μας. Η μείωση του περιβαλλοντικού μας αποτυπώματος καθώς και η ευαισθητοποίηση των μικρών και μεγάλων επισκεπτών μας μέσα από προγράμματα και εκδηλώσεις βρίσκονται στην καθημερινή ατζέντα του οργανισμού μας και θεωρούμε χρέος μας να συμβάλλουμε στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και στη δημιουργία ενός καλύτερου αύριο.

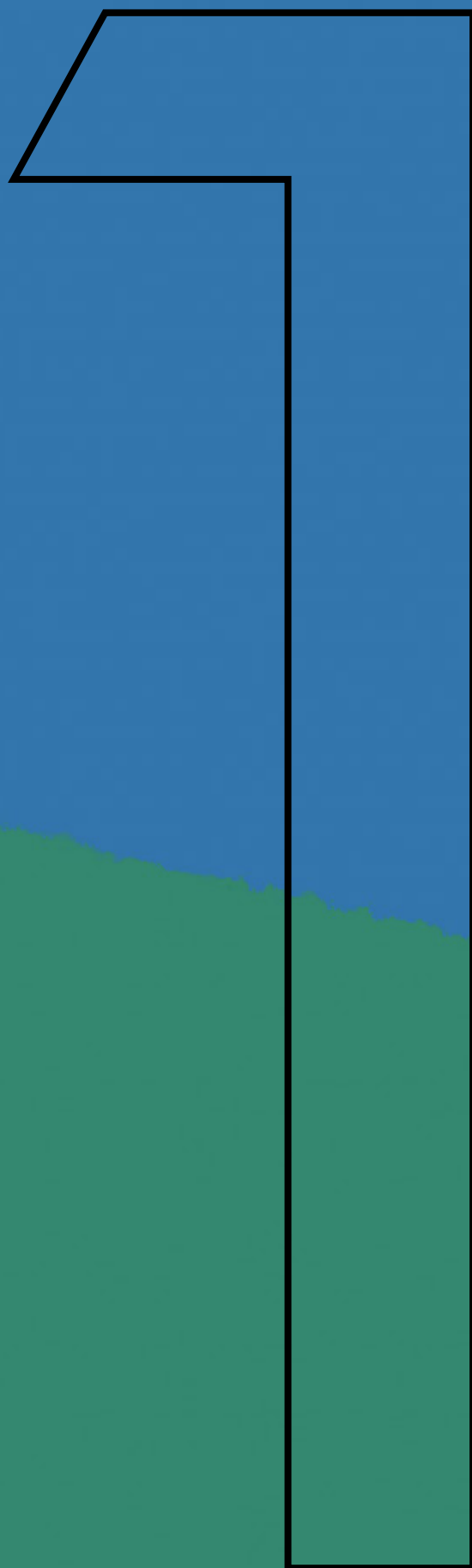
*Έλλη Ανδριοπούλου,
Διευθύνουσα Σύμβουλος ΚΠΙΣΝ*

”

Η φιλοσοφία του ΚΠΙΣΝ απέναντι στις προκλήσεις της αειφορίας και της βιωσιμότητας ως μείζον διακύβευμα αναπτύσσεται μέσα από το παρόν εγχειρίδιο και διατρέχει τα παρακάτω τρία κεφάλαια:

- 01 Φιλική προς το περιβάλλον σχεδίαση & κατασκευή
- 02 Φιλική προς το περιβάλλον λειτουργία & βελτίωση βιοποικιλότητας και τοπικού οικοσυστήματος
- 03 Διεθνής προορισμός ευαισθητοποίησης & εκπαίδευσης

ΚΠΙΣΝ: Σχεδιασμός & Κατασκευή

Το κτίριο είναι ένας
ζωντανός οργανισμός,
σχεδιασμένος ώστε
να είναι βιώσιμος

“

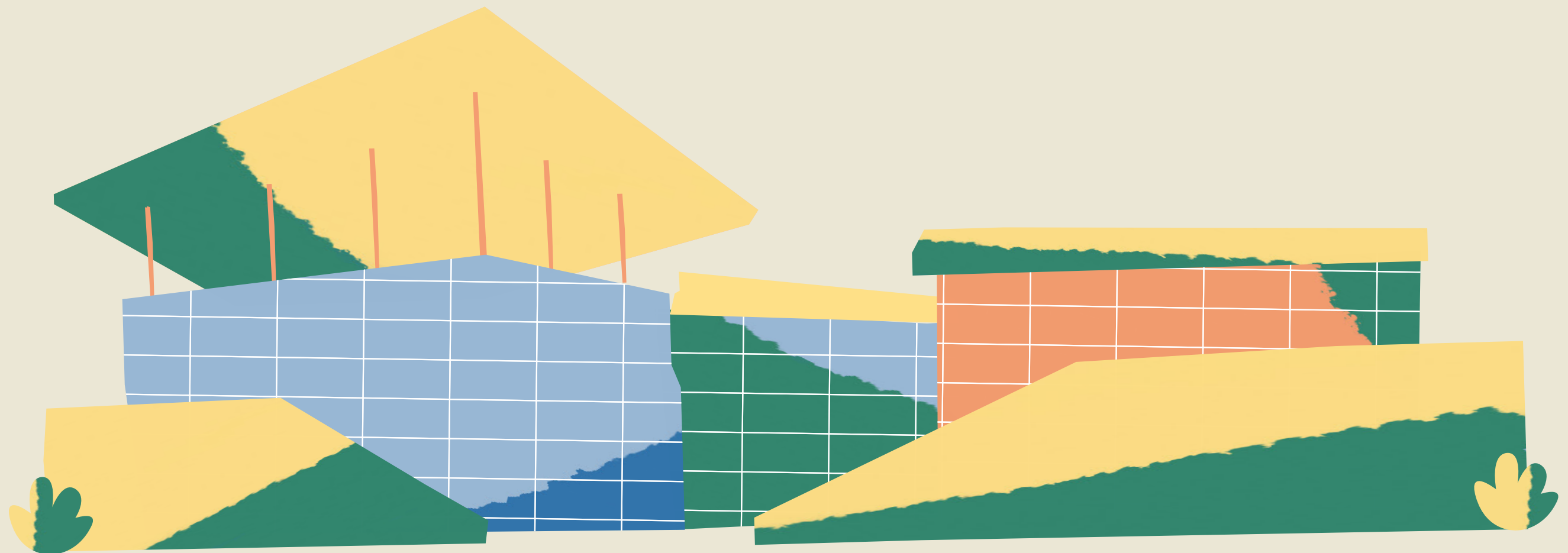
Ας δούμε τη βιωσιμότητα ως μια πρόταση ζωής που μας υπενθυμίζει τι πρέπει να μετριάσουμε, να εξισορροπήσουμε και να διαχειριστούμε. Το μήνυμα της βιωσιμότητας είναι η οικολογική στροφή της νοοτροπίας μας για το καλό της Φύσης και των συνανθρώπων μας.

*Δημήτρης Πρωτοψάλτου,
Γενικός Διευθυντής & Επικεφαλής της Μονάδας
Περιβαλλοντικής Διαχείρισης του ΚΠΙΣΝ*

”

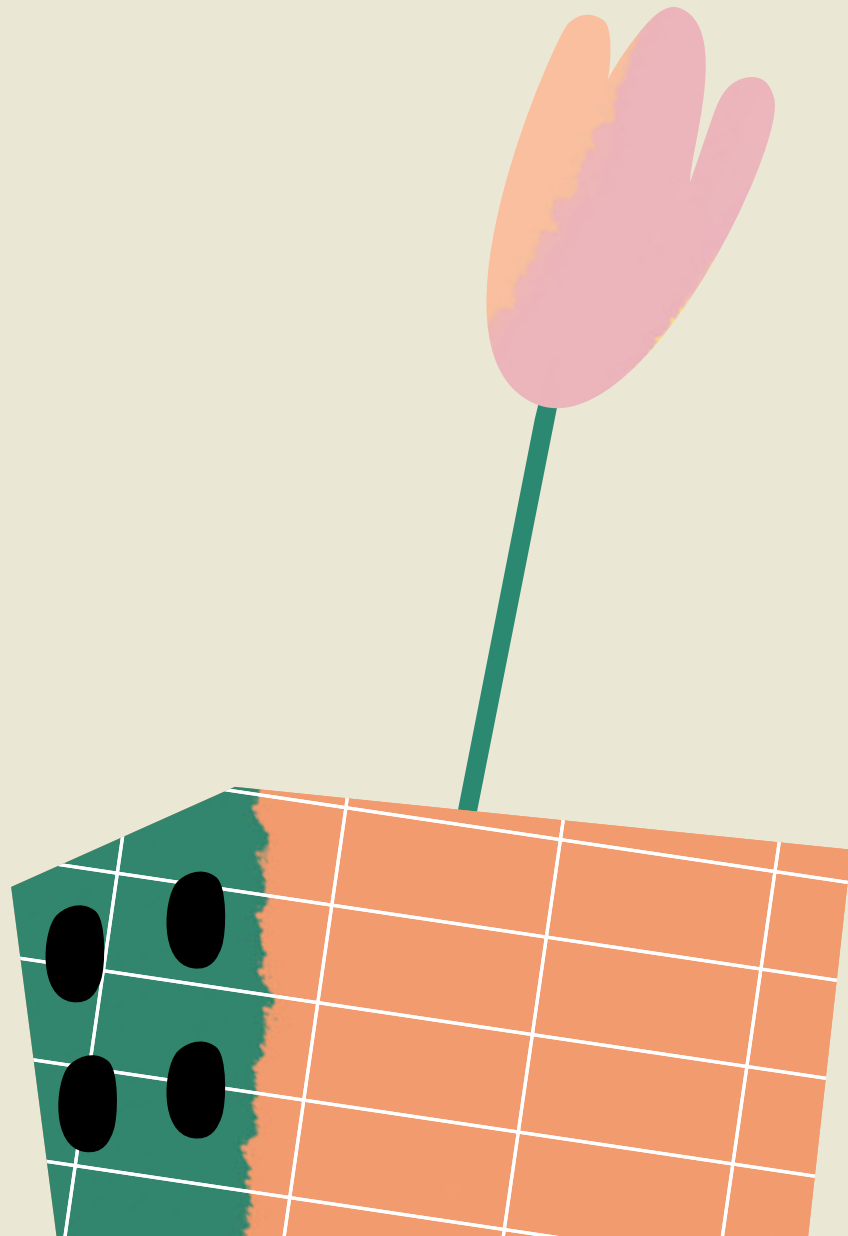
Η δημιουργία μιας περιβαλλοντικά φιλικής και βιώσιμης υποδομής υπήρξε εξαρχής μέρος του οράματος και του σχεδιασμού του ΚΠΙΣΝ από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ). Από το μεγάλο Ενεργειακό Στέγαστρο στην οροφή του κτιρίου της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ) μέχρι τις αναρίθμητες σχεδιαστικές λεπτομέρειες στις κτιριακές εγκαταστάσεις και στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, η επιταγή για βιωσιμότητα αντανακλάται παντού και αναδύεται ως ένα νέο πρότυπο κατασκευής, λειτουργίας και συντήρησης δημόσιων χώρων και υποδομών.

Αυτή η συντονισμένη προσπάθεια έχει αναγνωρισθεί διεθνώς, καθώς το ΚΠΙΣΝ, ως Πράσινο Κτίριο, είναι το πρώτο πολιτιστικό έργο μεγάλης κλίμακας που επιτυγχάνει την πιστοποίηση LEED Platinum στην Ευρώπη. Η πιστοποίησή του ήταν το αποτέλεσμα της πρωτοποριακής αρχιτεκτονικής και της ενσωμάτωσης ενεργητικών και παθητικών τεχνολογιών που το καθιστούν ένα από τα πιο περιβαλλοντικά βιώσιμα κτίρια στον κόσμο.

Εξαρχής τέθηκαν υψηλοί περιβαλλοντικοί στόχοι

- 01 Υιοθέτηση των πλέον απαιτητικών διεθνών περιβαλλοντικών προτύπων.
- 02 Επίτευξη της υψηλότερης δυνατής περιβαλλοντικής πιστοποίησης, LEED Platinum.
- 03 Συμμόρφωση με τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και τους σχετικούς περιβαλλοντικούς όρους από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές.

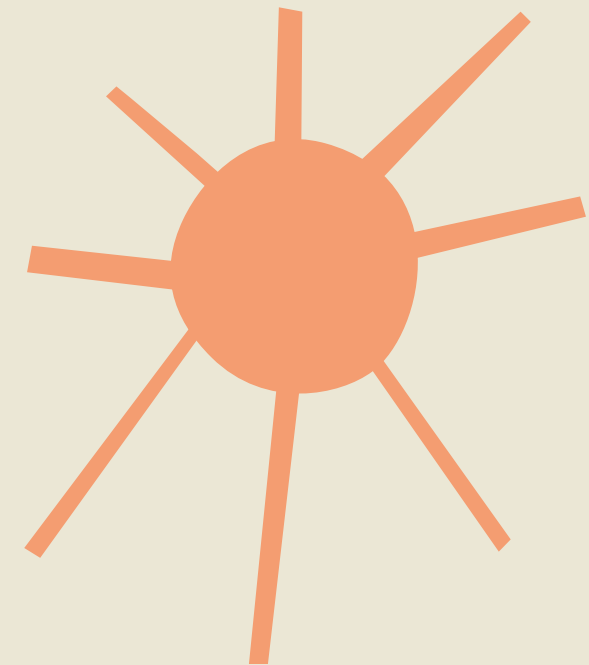

Στα κτίρια έχει εκπονηθεί και εφαρμοστεί ολοκληρωμένη ενεργειακή μελέτη

- 01 Ορθολογικός σχεδιασμός του κτιριακού κελύφους, αξιοποιώντας τη θέση και τον προσανατολισμό του κτιρίου ως προς τον περιβάλλοντα χώρο και τη διαθέσιμη ηλιακή ακτινοβολία.
- 02 Θερμομονωτική επάρκεια του κτιρίου με την κατάλληλη εφαρμογή θερμομόνωσης στα αδιαφανή δομικά στοιχεία, καθώς και επιλογή κατάλληλων κουφωμάτων και ηλεκτρομηχανολογικών συστημάτων υψηλής απόδοσης, με τη μικρότερη δυνατή κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας.

Ηλιοπροστασία Ανοιγμάτων

- 01 Η ηλιοπροστασία των μεγάλης επιφάνειας γυάλινων προσόψεων των κτιρίων της Εθνικής Λυρικής Σκηνής & Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος γίνεται με τη χρήση εξωτερικών τυλιγόμενων περσίδων. Η χρήση γίνεται τόσο μέσω αισθητήρων φωτισμού αλλά και κατά βούληση από τους διαχειριστές του κτιριακού συγκροτήματος για την ελάττωση των φορτίων ηλιασμού συμβάλλοντας στην μείωση των ενεργειακών καταναλώσεων.

Φυσικός Φωτισμός

- 01 Στο κτιριακό συγκρότημα δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην αξιοποίηση του φυσικού φωτισμού, με μεγάλα γυάλινα ανοίγματα στη ΝΑ πλευρά των κτιρίων. Η Αγορά (χώρος εισόδου της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος) περικλείεται από ένα μεγάλο ύψους υαλοστάσιο, το οποίο είναι το σημείο που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη διαφάνεια, ως προς το εσωτερικό του. Επίσης γίνεται χρήση φεγγιτών (skylights) για την είσοδο του φωτός σε ζωντικούς χώρους των δύο κτιρίων.
- 02 Αξιοποιούνται τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εφαρμόζονται διατάξεις αυτόματου ελέγχου της λειτουργίας των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων για τον περιορισμό της άσκοπης χρήσης τους.
- 03 Στα κτίρια της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, εκδόθηκε πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης κατά Κ.Εν, Α.Κ. (Φ.Ε.Κ. Β 407/6.4.2010) επιτυγχάνοντας την υψηλότερη ενεργειακή κατηγορία Α+.

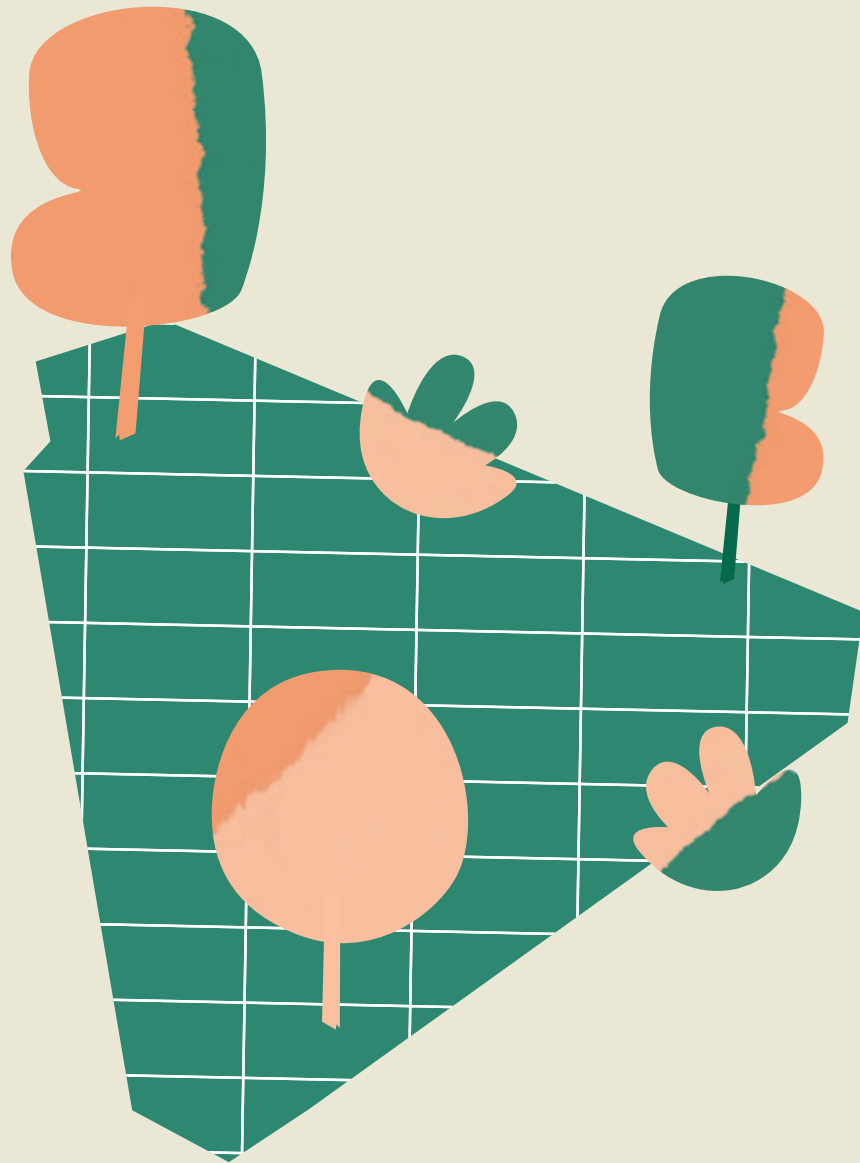
Έξυπνο σύστημα διαχείρισης ενέργειας

- 01 Έγκαιρη διάγνωση βλαβών.
- 02 Δυνατότητα απομακρυσμένων χειρισμών και ρυθμίσεων.
- 03 Αυτοματοποίηση των λειτουργιών.
- 04 Παρακολούθηση των καταναλώσεων ενέργειας, νερού, φυσικού αερίου, αλλά και της παραγόμενης ενέργειας από το φωτοβολταϊκό σύστημα.

Εκτός από το κεντρικό σύστημα διαχείρισης των κτιρίων, λειτουργούν:

- 01 Κεντρικό σύστημα παρακολούθησης ανελκυστήρων.
- 02 Κεντρικό σύστημα μετρητών ενέργειας.
- 03 Σύστημα παρακολούθησης ποιότητας νερού του Καναλιού.
- 04 Σύστημα ελέγχου φωτισμού.

Πάρκο Σταύρος Νιάρχος

Το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος αποτελεί ένα αρχετυπικό μεσογειακό τοπίο, το οποίο αναπτύσσεται πάνω σε έναν λόφο που φιλοξενεί τη χαρακτηριστική χλωρίδα και φυσιογνωμία που συναντούμε σε ένα αστικό τοπίο.

Ακολουθώντας τους λόφους της Αττικής ως νοηματικούς οδηγούς στη σύλληψη και τον σχεδιασμό του, το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος εντάχθηκε αρμονικά στο τοπίο του λεκανοπεδίου, συλλαμβάνοντας την πεμπτουσία του μεσογειακού τόπου, δίνοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να γνωρίσουν τα φυτά της Ελλάδας και ευρύτερα της Μεσογείου.

1.439

Δέντρα

128.000

Θάμνοι

164.000

Αγρωστώδη

5.070 m²

Χλοοτάπητας

210

Στρέμματα

Ως σύγχρονο έργο αρχιτεκτονικής τοπίου, σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας και της βιωσιμότητας, με σεβασμό στον τόπο και στις αναφορές του, και πάνω απ' όλα με σεβασμό στις ανάγκες και τις επιθυμίες των κατοίκων μιας σύγχρονης πόλης.

Το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος είναι ένα πολυμορφικό τοπίο, προσβάσιμο και ανοιχτό σε όλους, ένας ζωντανός οργανισμός σε διαρκή εξέλιξη.

Στο πάρκο έχουν φυτευτεί **1.439 δένδρα**, **128.000 θάμνοι**, **164.000 αγρωστώδη** και **βολβοί**. Το **γρασίδι** στο Ξέφωτο, καλύπτει μια έκταση **5.070 m²**. Συνολικά το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος καλύπτει σχεδόν τη συνολική έκταση του ΚΠΙΣΝ, μια έκταση **210 στρέμματα**.

Η χλωρίδα του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος προέρχεται αποκλειστικά από την παλέτα του μεσογειακού τοπίου και αποτελεί το προπύργιο της βιωσιμότητάς του.

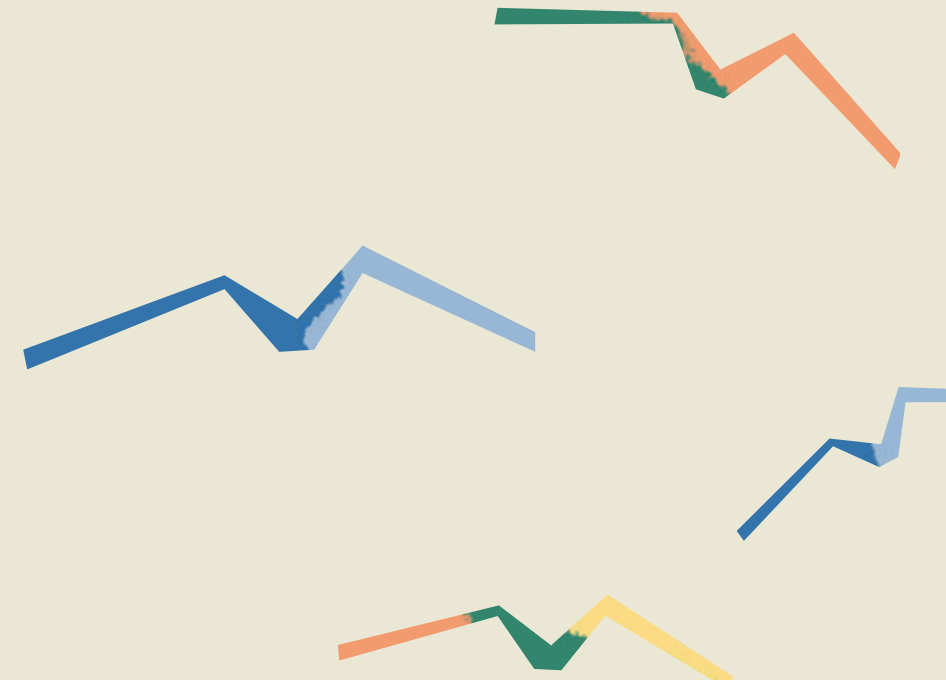
Κάποιες από τις πιο ενδιαφέρουσες πτυχές αυτού του πλούσιου φυτικού σύμπαντος είναι οι εξής:

- 01 Η χλωρίδα του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος αποτελείται κυρίως από ξηρανθεκτικά φυτά, φυτά που χαρακτηρίζουν το τοπίο της χώρας μας και είναι κατάλληλα για τις συγκεκριμένες κλιματικές συνθήκες.
- 02 Η επιλογή και σύνθεση των φυτών στους χώρους του πάρκου έγινε με γνώμονα τις εποχικές εναλλαγές, για να μπορούμε να είμαστε μάρτυρες των εκπληκτικών χρωματισμών, αρωμάτων και υφών που μας επιφυλάσσει η διαδοχή των εποχών.
- 03 Τα περισσότερα φυτά στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος έχουν χαμηλές υδατικές ανάγκες. Στις περιοχές φύτευσης, το χώμα έχει καλυφθεί με χαλικάκι ώστε να περιοριστούν οι ανάγκες συντήρησης και άρδευσης.
- 04 Για την εύρεση των φυτών, έγινε μια ενδελεχής έρευνα, έτσι ώστε να εντοπιστούν τα κατάλληλα είδη και στελέχη που θα πληρούν τις προδιαγραφές ανάπτυξης και μορφολογίας. Προέκυψαν με αυτόν τον τρόπο πρότυπες συνεργασίες με ελληνικά και ξένα φυτώρια, όπως και με τον Βοτανικό Κήπο Διομήδους και τους ερευνητές του, οι οποίοι συνέλεξαν τους σπόρους από την Αττική και τα νησιά του Αργοσαρωνικού.

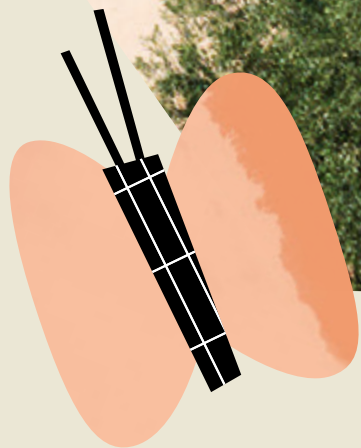
Βασικοί Σταθμοί στη Βιωσιμότητα του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος:

- 01 Το θαλασσινό νερό συλλέγεται και υφίσταται επεξεργασία μέσω της διαδικασίας της αφαλάτωσης, και έτσι αξιοποιείται για την κάλυψη των αναγκών άρδευσης του συνόλου του φυτικού υλικού του πάρκου.
- 02 Γίνεται συλλογή ομβρίων, κυρίως από το Ενεργειακό Στέγαστρο, για τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα με παράλληλη μείωση της αλατότητας.
- 03 Έχει θεσμοθετηθεί η κατάρτιση του Ημερήσιου Προγράμματος Συντήρησης των φυτών του πάρκου σύμφωνα με τις ανάγκες και τη φυσιολογία του κάθε είδους, με στόχο την ολοκλήρωση όλων των σταδίων του εκάστοτε βιολογικού κύκλου του (αύξηση της βλάστησης, ανθοφορία, απομάκρυνση ανθοφορίας, κλάδεμα μόρφωσης).
- 04 Για τα ελαιόδενδρα του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος αλλά και για την καλλιέργεια λαχανικών, υπάρχει σαφής προσανατολισμός αξιοποίησης των παραγόμενων καρπών των καλλιεργούμενων ειδών προ ή κατόπιν επεξεργασίας (παραγωγή νωπών φρούτων και εποχικών λαχανικών, ελαιόλαδου ή και προϊόντων επεξεργασίας ελαιόλαδου, όπως σαπούνι, το οποίο και πωλείται στο SNFCC Store).
- 05 Σταδιακά και με σταθερό ρυθμό επιτυγχάνεται μείωση των συνολικών υδατικών αναγκών, ιδιαίτερα όσον αφορά τα κωνοφόρα δένδρα.

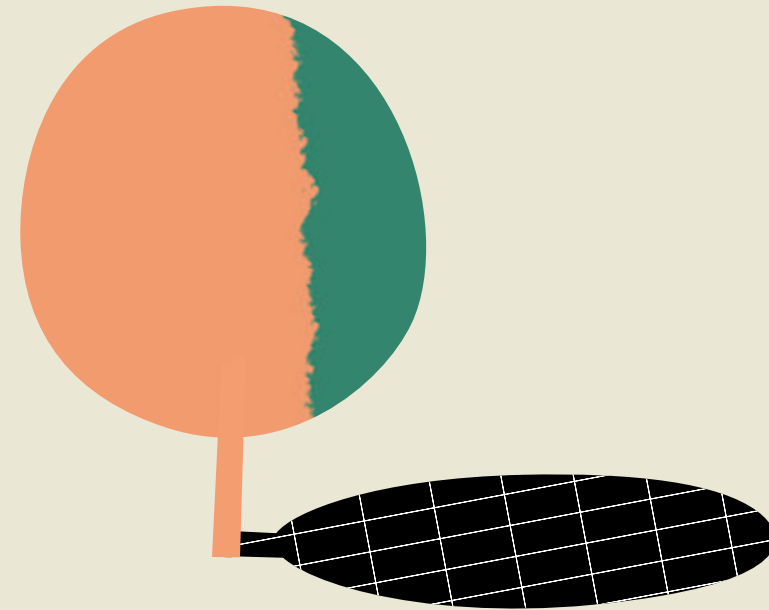

Το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος συντηρείται σύμφωνα με σαφή επιστημονικά πρότυπα και κανόνες ορθής πρακτικής. Στα πλαίσια αυτά, γίνεται παρακολούθηση και αξιολόγηση του ρυθμού ωρίμανσης και της εξέλιξής του, έτσι ώστε, όταν και όπου κρίνεται απαραίτητο, να πραγματοποιείται εμπλουτισμός των φυτεύσεων και να γίνονται οι κατάλληλοι χειρισμοί ώστε να αντιστοιχεί πλήρως στις αρχές της βιοποικιλότητας και της ανθεκτικότητας.

Αστικό Αποτύπωμα

Το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος σχεδιάστηκε εξ αρχής ως μια φυσική προέκταση της πόλης: οι χαράξεις των μονοπατιών του ακολουθούν τις χαράξεις των βασικών οδών που καταλήγουν στα όρια του πάρκου. Η πρόθεση ήταν να ενταχθεί εννοιολογικά το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος στον αστικό ιστό με έναν τρόπο οργανικό, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο μια ισχυρή σύνδεση του Τόπου με την Πόλη.

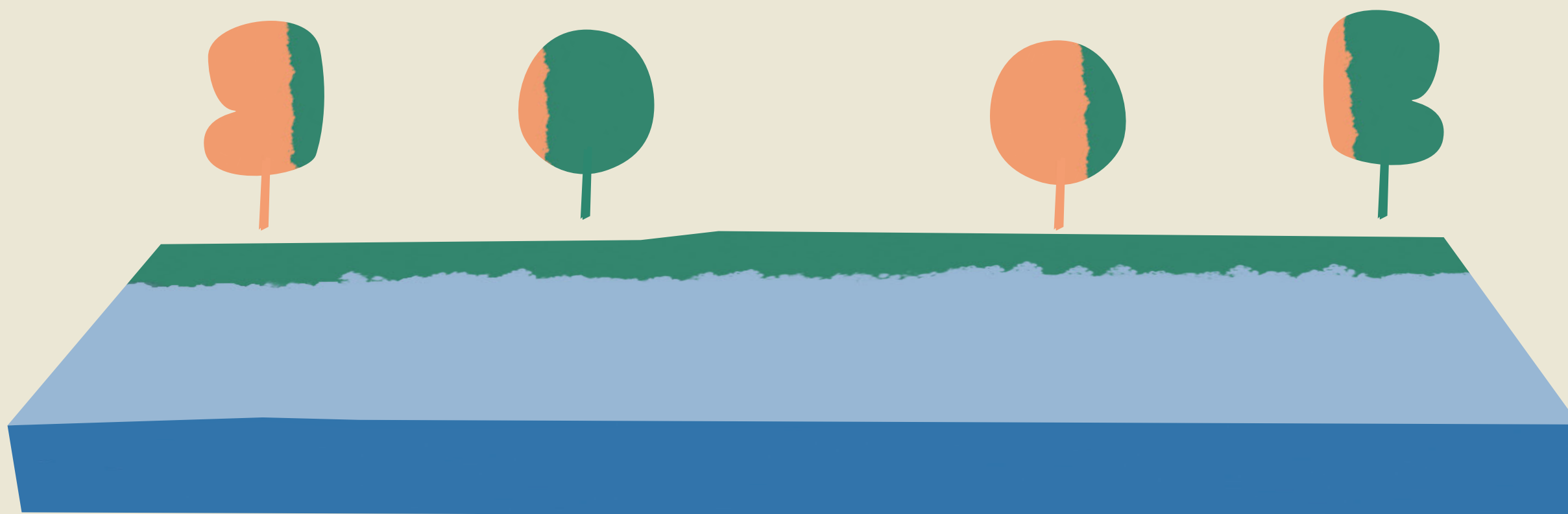
Πέρα από την καίρια θέση του στον αστικό ιστό της Αθήνας, το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος αποτελεί και μια πρότυπη γεννήτρια ευνοϊκών μικροκλιματικών συνθηκών, επηρεάζοντας σημαντικά το μικροκλίμα της ευρύτερης περιοχής.

Τα δέντρα του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος παράγουν οξυγόνο, αυξάνουν την ατμοσφαιρική υγρασία, συμμετέχουν στον υδρολογικό κύκλο και παρέχουν σκίαση, αμβλύνοντας έτσι τη θερμική επιβάρυνση του αστικού περιβάλλοντος και βελτιώνοντας δραστικά τις περιβαλλοντικές συνθήκες.

Τα Φυτεμένα Δώματα πάνω από τα κτίρια της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και του Χώρου Στάθμευσης, συγκρατούν τα αιωρούμενα σωματίδια και τη σκόνη, ενώ απορροφούν, αντί να αντανακλούν, τον θόρυβο και την ηλιακή ακτινοβολία, καταπολεμώντας έτσι το φαινόμενο της «αστικής θερμικής νησίδας». Επιπλέον, συμμετέχουν στη διαχείριση των ομβρίων και στην ορθολογική διαχείριση του νερού. Μέσω της φωτοσύνθεσής τους, τα φυτά στα δώματα του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος απορροφούν το διοξείδιο του άνθρακα και εκλύουν οξυγόνο.

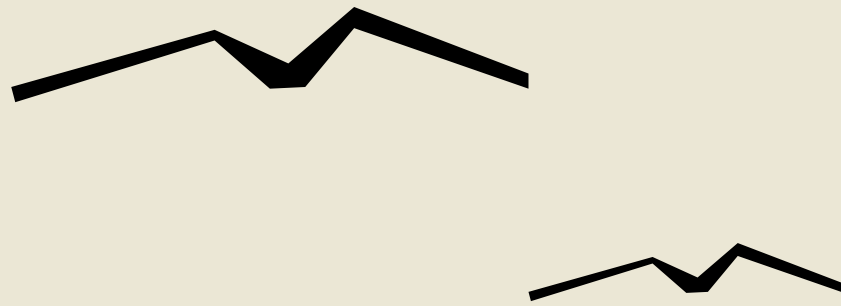
Το Κανάλι του ΚΠΙΣΝ

Το Κανάλι είναι ένα από τα χαρακτηριστικότερα στοιχεία του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Ο σχεδιασμός του έγινε με στόχο τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης της περιοχής με τη θάλασσα, όχι μόνο ως προς τη θέα, αλλά και ως προς τη φυσική της παρουσία στον χώρο.

Το Κανάλι έχει μήκος 400 m, πλάτος 30 m και βάθος που κυμαίνεται από 0,7 έως 1,2 m.

Το νερό έρχεται από τη θάλασσα και η επεξεργασία του γίνεται σε μονάδες αντίστροφης ώσμωσης. Το επεξεργασμένο νερό χρησιμοποιείται για άρδευση, ενώ το υπόλοιπο επανατροφοδοτείται στο κανάλι και τελικά πίσω στη θάλασσα.

Σημαντικές πληροφορίες για το Κανάλι του ΚΠΙΣΝ:

- 01 Μία με δύο φορές τον χρόνο διενεργείται προγραμματισμένος καθαρισμός του Καναλιού, ο οποίος διαρκεί περίπου 4 εβδομάδες και περιλαμβάνει αποστράγγιση του Καναλιού, καθαρισμό του πυθμένα και των πλαϊνών με βούρτσες και νερό υπό πίεση, καθώς και καθαρισμό των σωληνώσεων και των αντλιοστασίων.
- 02 Οι αυστηρές περιβαλλοντικές προδιαγραφές του ΚΠΙΣΝ και η πλατινένια πιστοποίηση Leed δεν επιτρέπουν τον καθαρισμό του νερού του Καναλιού με χλώριο ή άλλα χημικά μέσα.
- 03 Η ποιότητα του νερού ελέγχεται διαρκώς.
- 04 Το Κανάλι λειτουργεί και ως αντιπλημμυρικό έργο.

Σύστημα Ρύθμισης Απορροής Ομβρίων

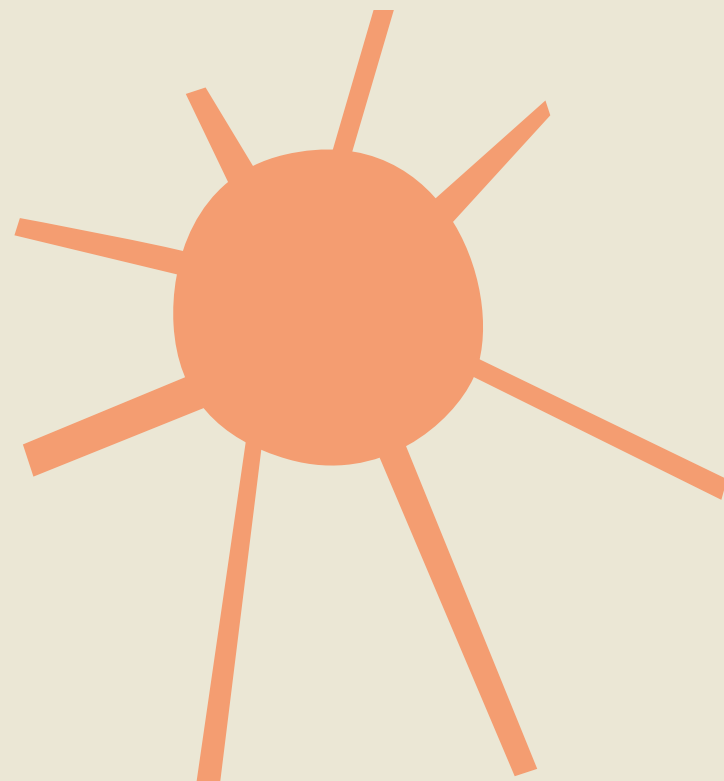

Η μελέτη απορροής ομβρίων του έργου αποσκοπεί στην εκπλήρωση των ακόλουθων βασικών κριτηρίων-στόχων:

- 01 Την αποφυγή της επιβάρυνσης των δημόσιων δικτύων από υπέρογκες παροχές ομβρίων με εδαφικά ιζήματα προερχόμενες από το έργο
- 02 Την αποτελεσματική προστασία των εγκαταστάσεων στο εσωτερικό του έργου από πλημμυρικά φαινόμενα

Ένα από τα βασικά μέσα για την επίτευξη των παραπάνω είναι η εγκατάσταση ειδικών συστημάτων (SUDS - Sustainable Urban Drainage Systems), που εξασφαλίζουν ελεγχόμενη απορροή ομβρίων τόσο στο εσωτερικό του έργου άλλα και προς τα δημόσια δίκτυα. Τα συστήματα αυτά καλύπτουν και τις συγκεκριμένες απαιτήσεις στον συγκεκριμένο τομέα για την εκπλήρωση των κριτηρίων σχεδιασμού κατά LEED. Τα βασικά στοιχεία των συστημάτων SUDS είναι οι παραδοσιακές τάφροι ανάσχεσης ομβρίων σε συνδυασμό με υπόγειες δεξαμενές αναρρύθμισης, τελευταίας τεχνολογίας, που αποτελούνται από ειδικά κυψελωτά συνθετικά κιβώτια βιομηχανικής παραγωγής. Τα κιβώτια αυτά λειτουργούν ως προσωρινές δεξαμενές αποθήκευσης και καθαρισμού των ομβρίων πριν την τελική τους απόρριψη, με ελεγχόμενη παροχή και ποιότητα, στα δημόσια δίκτυα.

Ενέργεια

Το ΚΠΙΣΝ, όπως κάθε δημόσιος χώρος υψηλής επισκεψιμότητας, έχει αυξημένες και διαρκείς ανάγκες σε θέρμανση, ψύξη, κλιματισμό, φωτισμό και ζεστό νερό. Εξαρχής ο στόχος ήταν αυτές οι ανάγκες να καλύπτονται με την ελάχιστη δυνατή κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας.

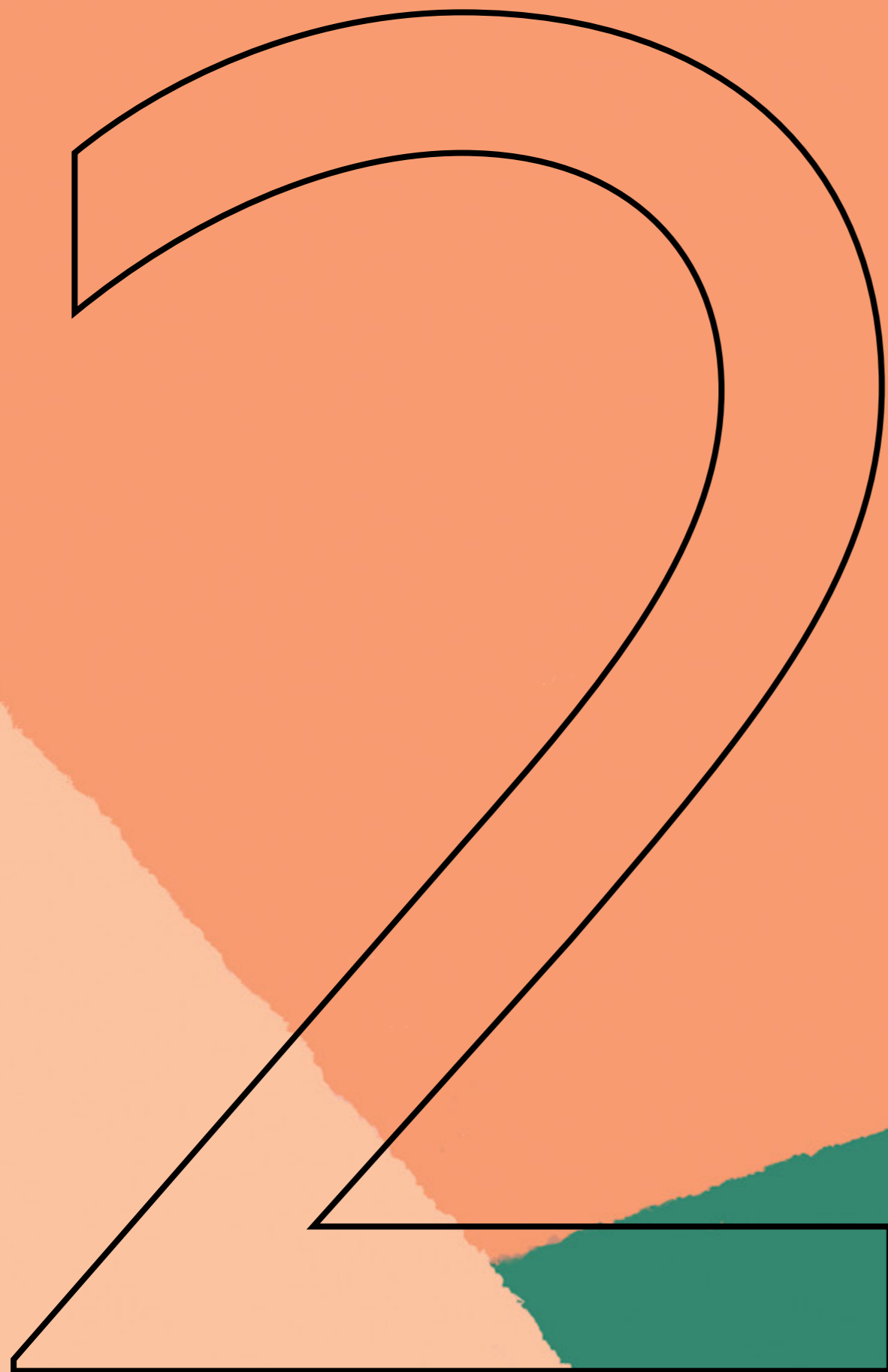
Έξυπνα Συστήματα

Τα φυτεμένα δώματα στα κτίρια της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και του Κτιρίου Στάθμευσης καλύπτονται με μεσογειακά φυτά που αναπτύσσονται σε ειδική υποδομή. Το υπόστρωμα ανάπτυξης σε συνδυασμό με τα φυτά δημιουργούν συνθήκες δροσισμού στα κτίρια, και λειτουργούν σαν προστατευτικό στρώμα τον χειμώνα και το καλοκαίρι.

Ενδιαφέροντα στοιχεία:

- 01 Οι προσόψεις των κτιρίων του ΚΠΙΣΝ είναι εξοπλισμένες με συσκευές αυτόματης σκίασης.
- 02 Η παραγωγή ζεστού νερού του κλιματισμού γίνεται με την καύση φυσικού αερίου και όχι πετρελαίου. Η τεχνολογία ανάκτησης θερμότητας προθερμαίνει το νερό χρήσεως και το νερό θέρμανσης.
- 03 Τα συστήματα αέρα έχουν τη δυνατότητα free cooling, δηλαδή εκμεταλλεύονται την εξωτερική θερμοκρασία κατά τις ενδιάμεσες εποχές του χρόνου με σκοπό τη μείωση της ηλεκτρικής ενέργειας που δαπανάται κατά τη λειτουργία του κλιματισμού.
- 04 Σε πολλά σημεία των κτιρίων, κυρίως μεγάλου ύψους, ο κλιματισμός πραγματοποιείται μέσω θερμοκρασιακής διαστρωμάτωσης που δημιουργείται λόγω της χαμηλής ταχύτητας ροής αέρα, με αποτέλεσμα ο χώρος να κλιματίζεται πλήρως μέχρι το επίπεδο που υπάρχουν επισκέπτες και όχι καθ' όλο το ύψος.
- 05 Στα φωτιστικά σώματα έχει εφαρμοστεί κατά το μεγαλύτερο ποσοστό η τεχνολογία LED που παρέχει τη μέγιστη δυνατή εξοικονόμηση ηλεκτρικού ρεύματος.
- 06 Όλος ο φωτισμός ελέγχεται μέσω ενός έξυπνου συστήματος κεντρικής διαχείρισης, όπου μέσω κατάλληλου χρονικού προγραμματισμού επιτυγχάνεται η αφή και σβέση του φωτισμού μόνο όταν είναι απαραίτητο. Κύριο λόγο έχει σίγουρα η μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση του φυσικού φωτισμού, κάτι στο οποίο στηρίχθηκε και η αρχιτεκτονική σύνθεση του ΚΠΙΣΝ.
- 07 Στους περισσότερους χώρους των κτιρίων υπάρχουν ανιχνευτές κίνησης προκειμένου να μην παραμένουν αναμμένα τα φώτα όπου δεν υπάρχει ανθρώπινη παρουσία.

Η καθημερινότητα στο ΚΠΙΣΝ

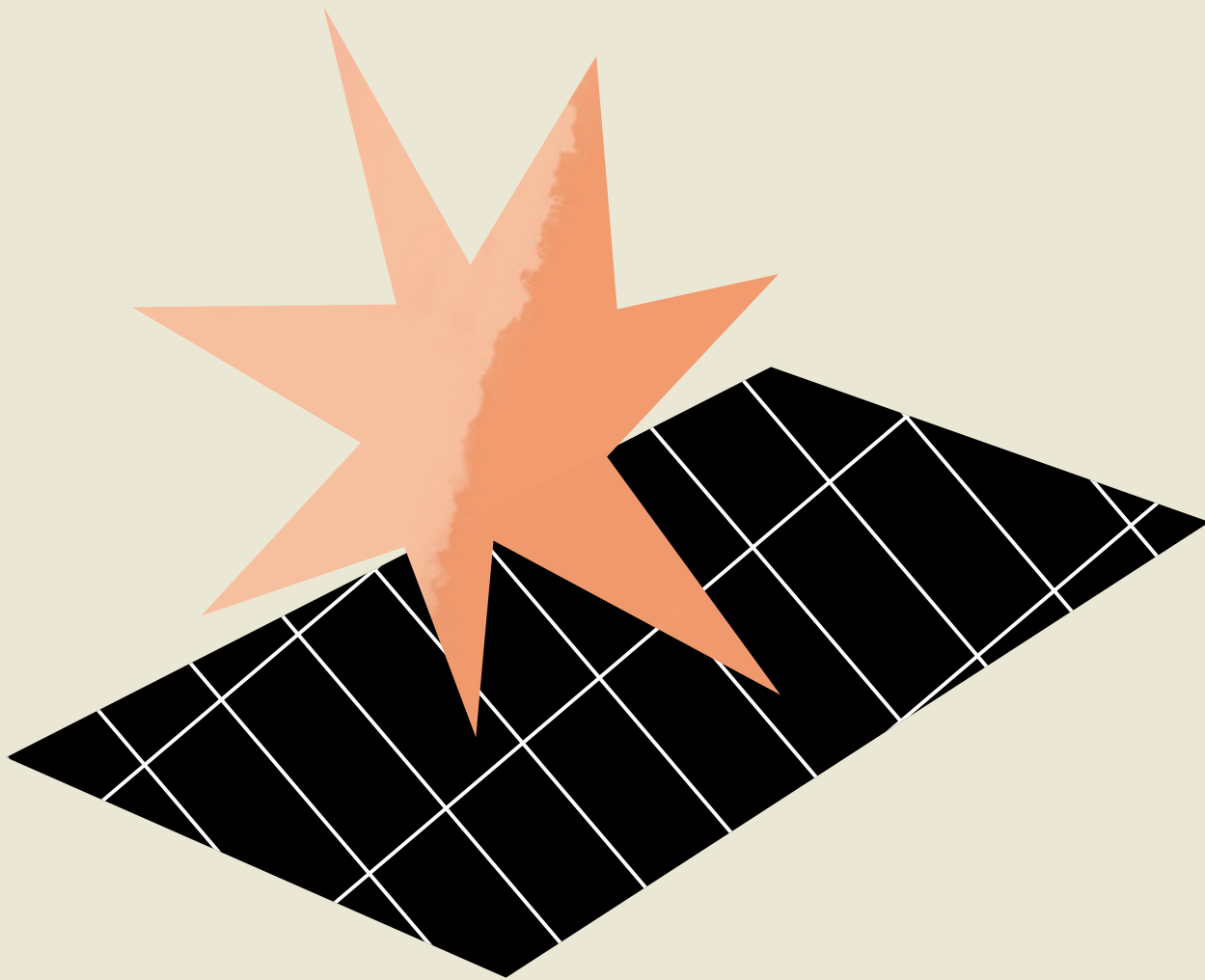
Από την κατασκευή
στη λειτουργία

Εκτός από τον σχεδιασμό και τη κατασκευή, οι στόχοι βιωσιμότητας διέπουν και τη λειτουργία του ΚΠΙΣΝ.

Οι κτιριακές εγκαταστάσεις και το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος συντηρούνται με γνώμονα τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του έργου, αντιμετωπίζοντας καθημερινά προκλήσεις αλλά και αξιοποιώντας δυνατότητες εξέλιξης.

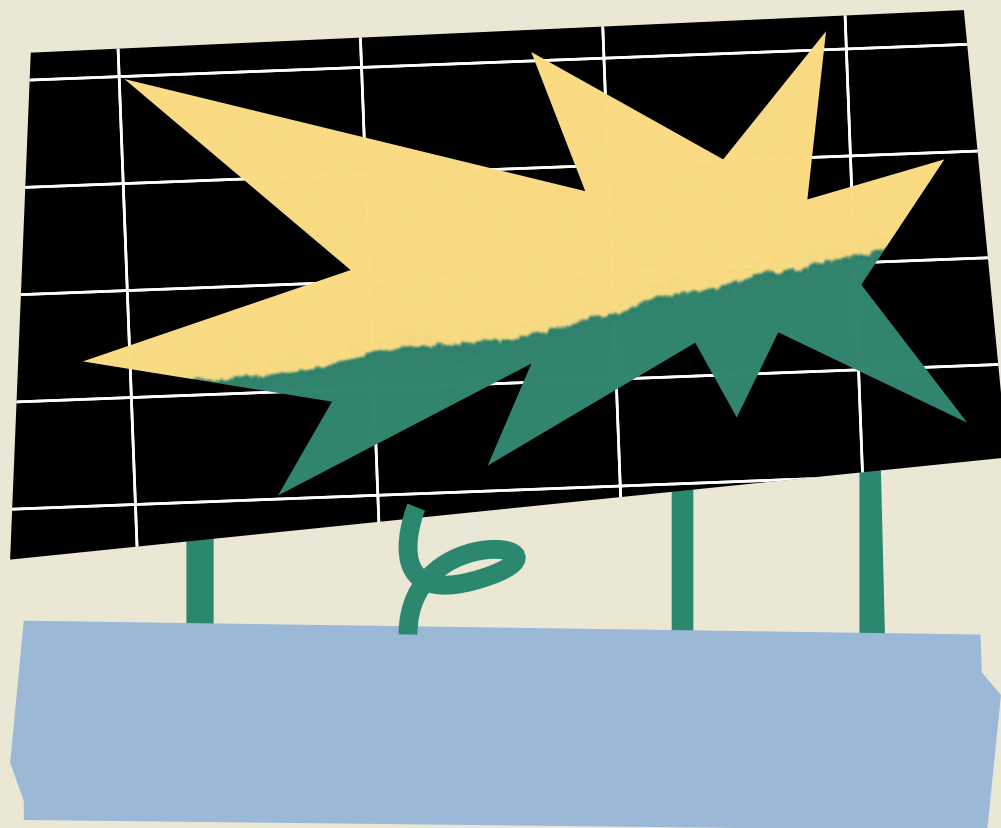
Ενέργεια

Από το 2018 και κάθε χρόνο το 100% της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνει το ΚΠΙΣΝ προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Σχεδόν το 24% των αναγκών μας για ηλεκτρική ενέργεια καλύπτεται από τα φωτοβολταϊκά πάνελ του ΚΠΙΣΝ ενώ το υπόλοιπο 76% καλύπτεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (αιολική) του παρόχου μας.

Το Ενεργειακό Στέγαστρο

Η συμβολή του ενεργειακού στεγάστρου είναι κομβικής σημασίας, καθώς η ενέργεια που εξοικονομεί αντιστοιχεί σε σημαντική οικονομική ελάφρυνση, που με τη σειρά της έχει θετικό αντίκτυπο στις δαπάνες του οργανισμού, ενώ τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι η παραγωγή ενέργειας ανταποκρίνεται πλήρως στις αρχικές εκτιμήσεις.

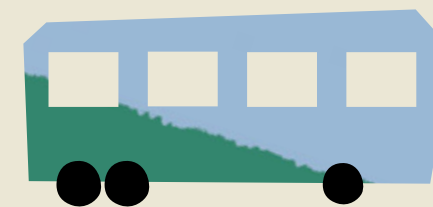
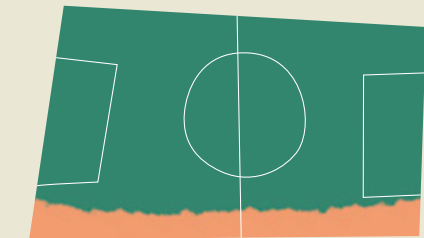
Προκλήσεις:

Βάσει στατιστικών, το 2021 βιώσαμε το θερμότερο καλοκαίρι των τελευταίων 43 ετών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αυξημένες ενεργειακές ανάγκες στο σύστημα κλιματισμού κατά 7,05%, ενώ παράλληλα οδήγησε σε μείωση της απόδοσης των φωτοβολταϊκών πινέλων κατά 9,1%.

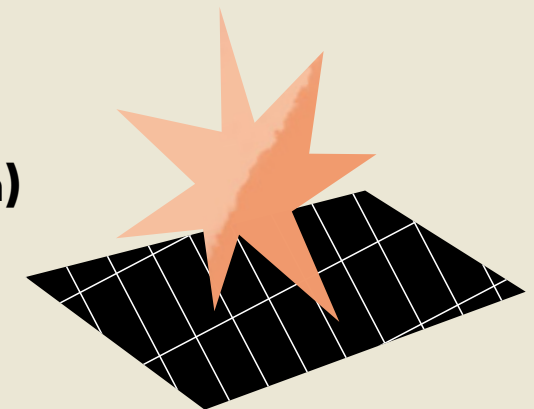
17 m πάνω από το κτίριο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και τον Φάρο,
47 m από την επιφάνεια της θάλασσας, ένα μεγάλο στέγαστρο αιωρείται.

100x100 m εμβαδόν.
Το στέγαστρο καταλαμβάνει δέκα στρέμματα, δηλαδή ισοδυναμεί με **1,5 γήπεδο ποδοσφαίρου**.

4.500 τόνοι βάρος, όσο περίπου **160 τριαξονικά λεωφορεία**.

5.700 ηλιακοί συλλέκτες καλύπτουν το στέγαστρο που μπορεί να παράξει έως και **2,2 γιγαβατώρες (GWh)** ανά έτος, συνεισφέροντας ουσιαστικά στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του ΚΠΙΣΝ, καθώς και στην ελαχιστοποίηση των εκπομπών CO².

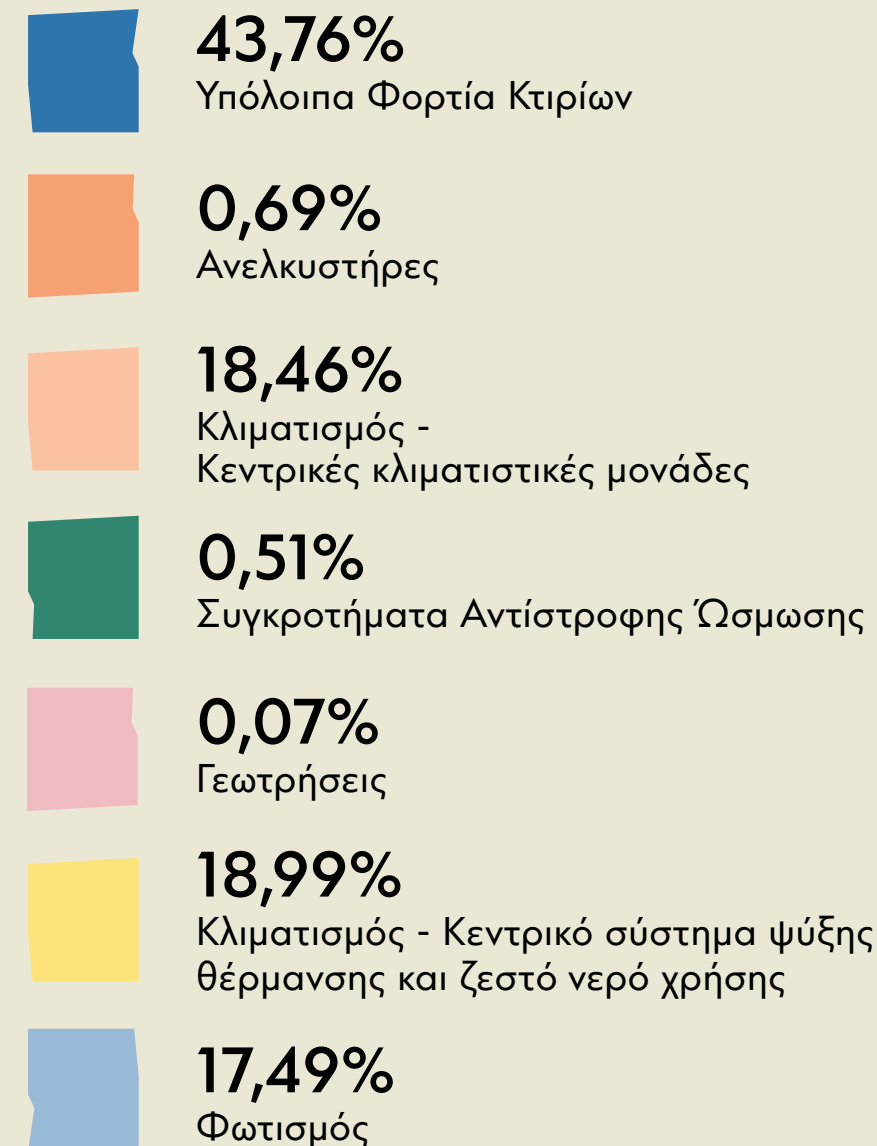

Σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα το καλοκαίρι, η παραγωγή του στεγάστρου μπορεί να καλύψει ακόμα έως και το **100%** των ενεργειακών αναγκών του ΚΠΙΣΝ.

Ενεργειακή κατανομή

Αξιοποιώντας τα προηγμένα συστήματα ενεργειακής παρακολούθησης που διαθέτει το ΚΠΙΣΝ, είμαστε σε θέση να εξάγουμε τα εξής ασφαλή συμπεράσματα: Ο κλιματισμός και η θέρμανση του νερού χρήσης καταλαμβάνουν το 55% της συνολικής ενέργειας, συνδυαστικά με το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό του φωτισμού στο 18%. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που προκύπτει είναι το πολύ χαμηλό ποσοστό ενέργειας που δαπανάται από τα συκροτήματα αντίστροφης ώσμωσης θαλασσινού και υφάλμυρου νερού (0,51%). Το στοιχείο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς, με πολύ λίγη ενέργεια, τα δύο αυτά συκροτήματα παράγουν σχεδόν όλη την ποσότητα νερού άρδευσης που χρειάζονται το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος και ο περιβάλλον χώρος, εξοικονομώντας υδάτινους και ενεργειακούς πόρους από το δίκτυο ύδρευσης καθώς και οικονομικούς πόρους.

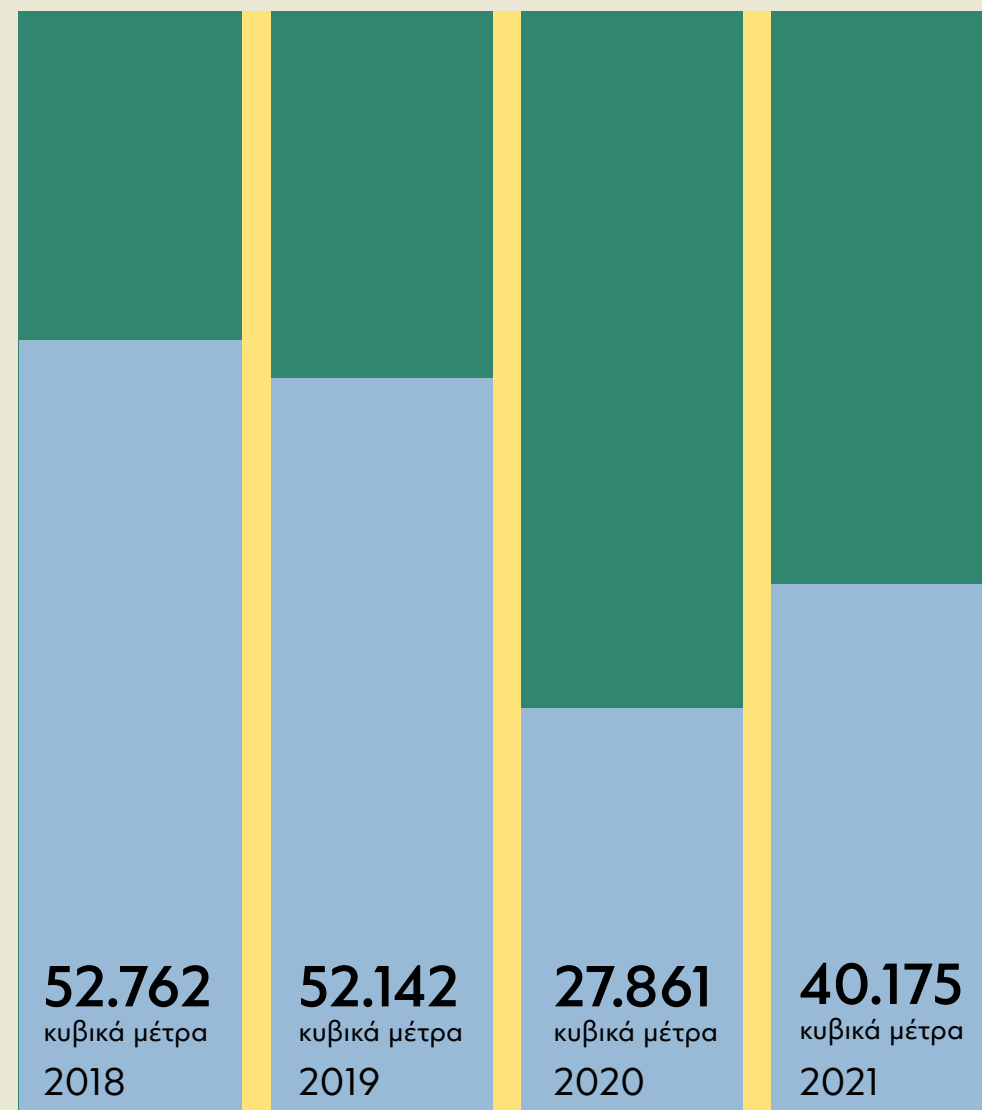

Διαχείριση Νερού

Το ΚΠΙΣΝ έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο αυτόνομο ως προς τις ανάγκες του σε νερό για την: άρδευση των χώρων πρασίνου, τις εφαρμογές μη πόσιμου νερού αλλά και το νερό που χρησιμοποιείται στο Κανάλι.

Πολύ σημαντική είναι η συνεισφορά των συγκροτημάτων αντίστροφης ώσμωσης θαλασσινού και υφάλμυρου νερού. Το παραγόμενο νερό των δύο συγκροτημάτων χρησιμοποιείται στην άρδευση ελαχιστοποιώντας έτσι την επιβάρυνση του δημόσιου δικτύου πόσιμου νερού.

Συνολική παραγωγή νερού άρδευσης ανά έτος

Ενδιαφέροντα στοιχεία:

- 01 Αυτοματοποίηση άρδευσης και χρήση φυτών με μειωμένες απαιτήσεις άρδευσης
- 02 Υπόγεια στάγδην άρδευση αντί για επιφανειακή άρδευση
- 03 Κάλυψη χώματος με ποταμίσιο χαλίκι που αποτρέπει τη γρήγορη εξάτμιση του νερού
- 04 Καμία χρήση πόσιμου νερού από το δημόσιο δίκτυο για άρδευση
- 05 Συμβολή του δικτύου συλλογής ομβρίων από τα κτίρια στον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα

Τι συμβαίνει στους χώρους υγιεινής;

- 01 Μπαταρίες νιπτήρων που λειτουργούν με φωτοκύτταρο με αποτέλεσμα να μη σπαταλάται νερό άσκοπα
- 02 Ουρητήρες με το ίδιο σύστημα και καζανάκια διπλής ροής
- 03 Σύστημα καθαρισμού και επαναχρησιμοποίησης του 85% του γκρι νερού* που παράγεται, για τα καζανάκια στο κτίριο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής

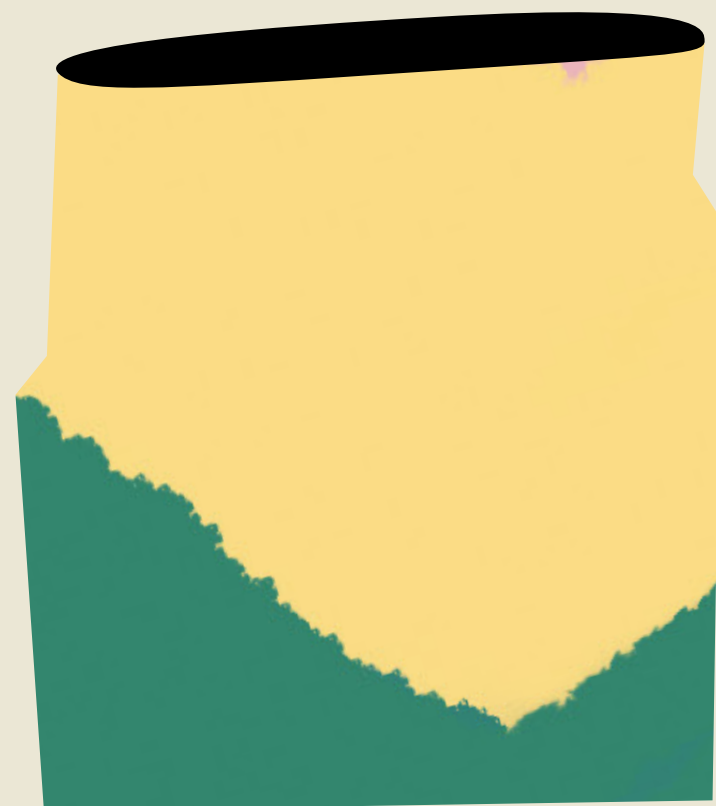

*Τι είναι το γκρι νερό;

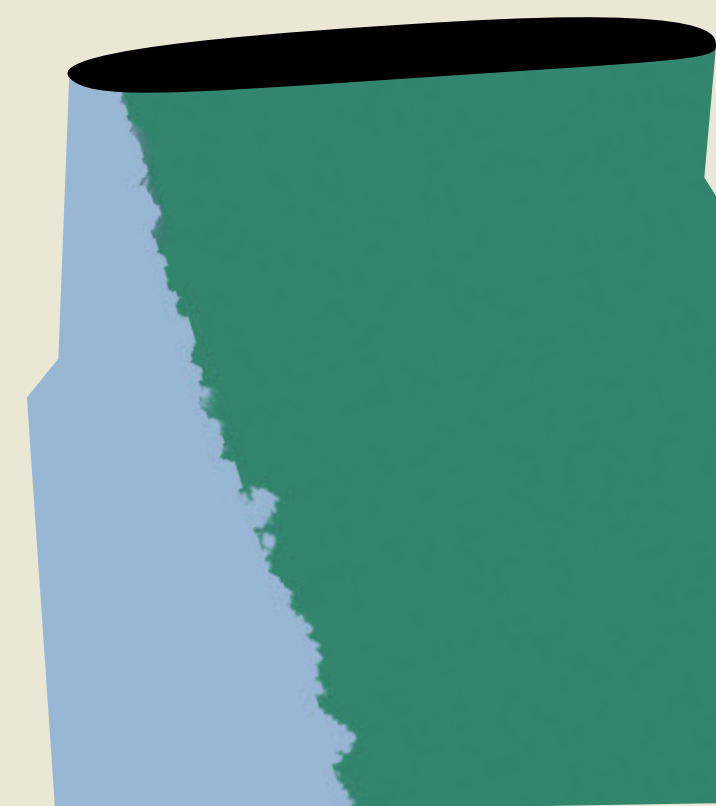
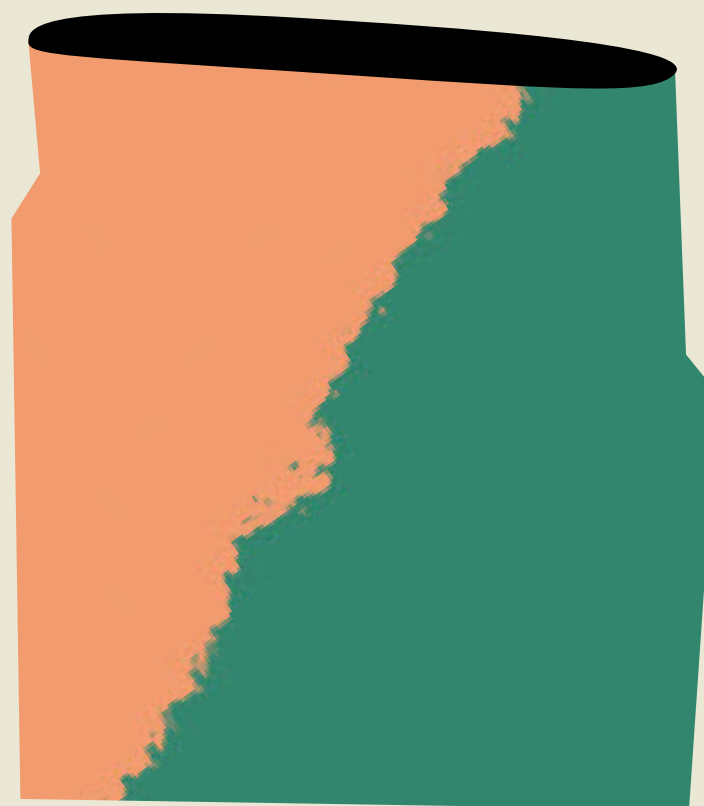
Γκρι νερά είναι αυτά που προέρχονται από πλυντήρια, κουζίνες, βρύσες και μπάνια. Μετά την επεξεργασία τους, μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν, σε καζανάκια, για επιφανειακό πότισμα και για εργασίες καθαριότητας. Το ανακυκλωμένο νερό είναι διαυγές, χωρίς χρήση χλωρίου ή άλλων χημικών αναλωσίμων. Στο ΚΠΙΣΝ το γκρι νερό επαναχρησιμοποιείται σε καζανάκια.

Διαχείριση απορριμμάτων και ανακύκλωση

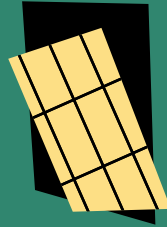
Το ΚΠΙΣΝ έχει αναπτύξει διαδικασίες που ενθαρρύνουν την ανακύκλωση τόσο από τους εργαζόμενους, όσο και από τους επισκέπτες.

Ροές Ανακύκλωσης

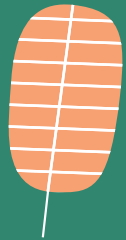
Λαμπτήρες

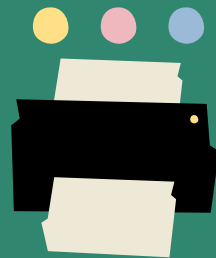
Χαρτί-Χαρτόνι

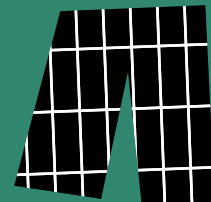
Ιλύς

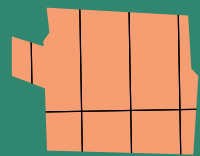
Φυτικό Υλικό

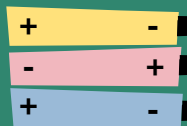
Μελάνια Εκτυπωτών

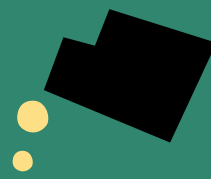
Ρούχα

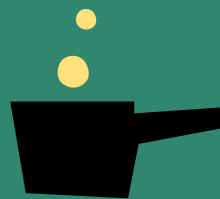
Ξύλο

Μπαταρίες Οικιακού Τύπου

Έλαια Συντήρησης

Μαγειρικά Έλαια

Μπαταρίες Ειδικού Εξοπλισμού

Απόβλητα Ηλεκτρικού Εξοπλισμού

Το 2017 έγινε η αρχή των προγραμμάτων ανακύκλωσης στο ΚΠΙΣΝ με βάση τον διαχωρισμό στην πηγή των αποβλήτων. Σύμφωνα με το εκπονημένο Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, εγκαταστάθηκαν 15 διαφορετικές ροές ανακύκλωσης.

Το κοινό μπορεί να ανακυκλώνει στο ΚΠΙΣΝ χαρτί, μέταλλο και πλαστικό σε κάδους που υπάρχουν σε πολλά σημεία στον χώρο, γυαλί, μπαταρίες οικιακού τύπου καθώς και υφάσματα και ρούχα στους ειδικούς κάδους που έχουν τοποθετηθεί. Παράλληλα υπάρχει ειδική μέριμνα για απόβλητα που προκύπτουν από εργασίες συντήρησης.

Η συλλογή, αποκομιδή και ανακύκλωση των απορριμμάτων στο ΚΠΙΣΝ γίνεται αποκλειστικά με ίδια μέσα, μέσω συμβολαίου παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών διαχείρισης. Επιπλέον, το ΚΠΙΣΝ έχει την υποχρέωση υποβολής ετησίων εκθέσεων παραγωγού αποβλήτων στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

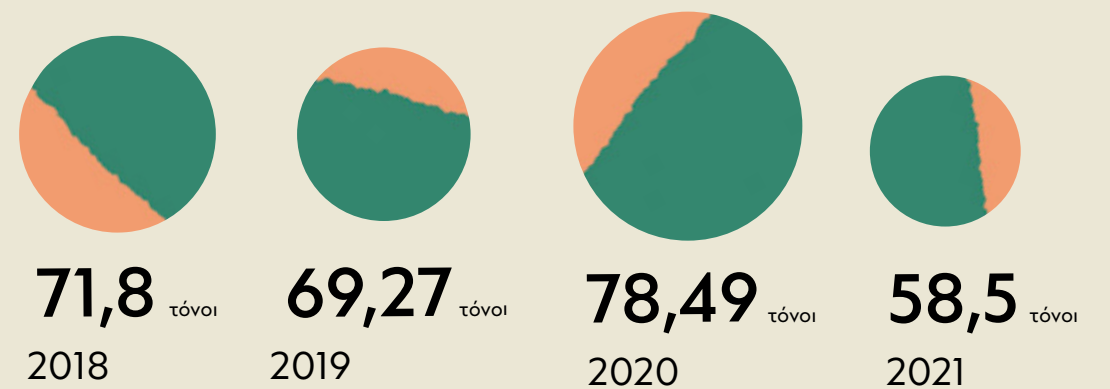
Στα τέλη του 2019 ξεκίνησε η εφαρμογή αξιολόγησης των αποβλήτων του ΚΠΙΣΝ σε συνεργασία με τον πάροχο υπηρεσιών.

Το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων καλύπτει δύο άξονες:

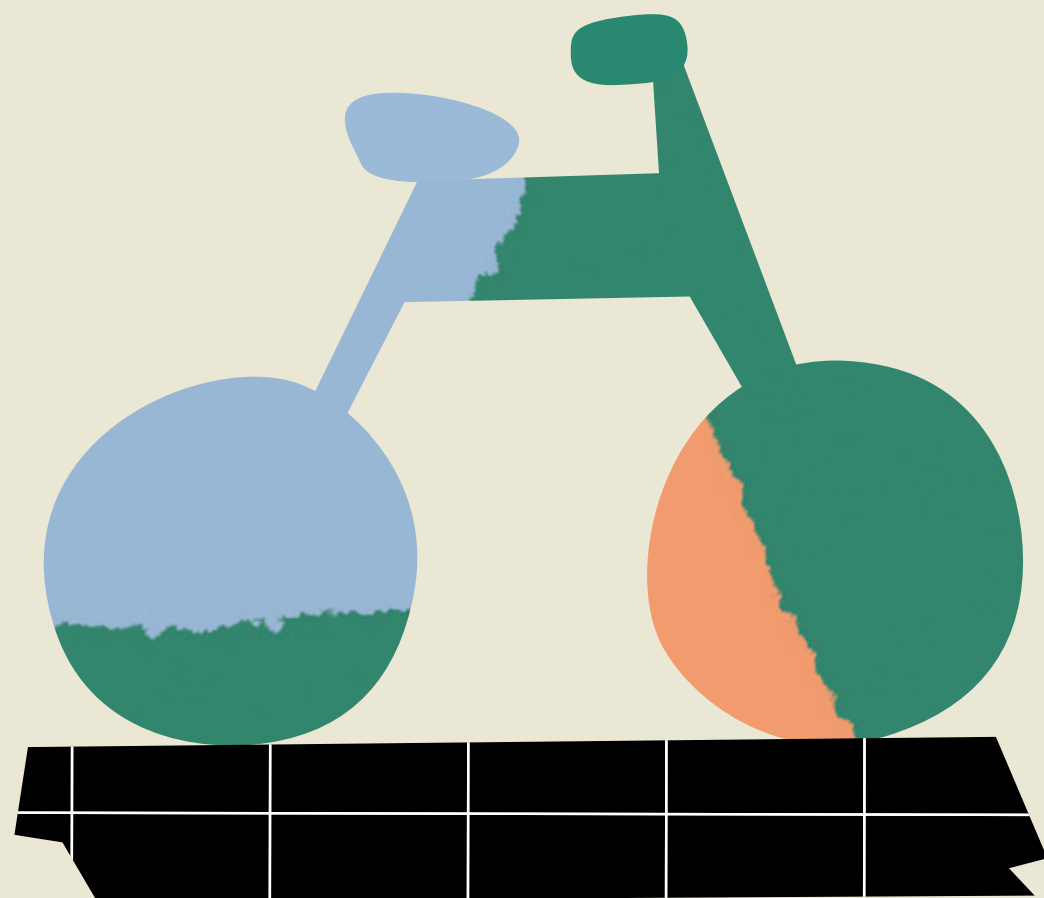
- 01 Αξιολόγηση της ποιότητας των ανακυκλώσιμων υλικών του ΚΠΙΣΝ και προσδιορισμό των ξένων προσμίξεων σε σχέση με το ποσοστό ανακυκλώσιμου υλικού, στον χώρο της τελικής διάθεσης απορριμμάτων στη μονάδα ανακύκλωσης
- 02 Ανάλυση ποιοτικής σύστασης των κάδων ανακυκλώσιμων στη φάση συλλογής εντός του χώρου συλλογής αποβλήτων στο ΚΠΙΣΝ. Στόχος είναι η αξιολόγηση της ποιότητας των ανακυκλώσιμων υλικών ανά κάδο και ο προσδιορισμός των ξένων προσμίξεων σε σχέση με το ποσοστό ανακυκλώσιμου υλικού

Αξίζει να σημειώσουμε πως ακόμα και οι ποσότητες που δεν είναι δυνατό να ανακυκλωθούν, οδηγούνται μέσω κατάλληλης συνεργασίας προς ενεργειακή αξιοποίηση (παραγωγή καυσίμου RDF – Refuse Derived Fuel), με αποτέλεσμα σχεδόν μηδενική ποσότητα αποβλήτων από το ΚΠΙΣΝ να καταλήγει τελικά σε ΧΥΤΑ.

Σύνολο ανακυκλώσιμων υλικών ανά έτος:

Βιώσιμη κινητικότητα δ μεταφορές

Για το ΚΠΙΣΝ, η βιώσιμη κινητικότητα αποτελεί σταθερό στόχο, με κύριο όχημα την καλλιέργεια της ποδηλατικής κουλτούρας και τη χρήση του ποδηλάτου ως μέσου μετακίνησης, άσκησης και ψυχαγωγίας.

Ποδήλατα

- 01 Στο ΚΠΙΣΝ έχει δημιουργηθεί ποδηλατόδρομος μήκους 2,5 χιλιομέτρων συνδεδεμένος με το δίκτυο ποδηλατοδρόμων του Δήμου Καλλιθέας και τον μητροπολιτικό ποδηλατόδρομο της Αθήνας.
- 02 Σε διάφορα σημεία του ΚΠΙΣΝ υπάρχουν ασφαλείς θέσεις στάθμευσης ποδηλάτου για τα άτομα που προτιμούν το ποδήλατο για τη μετακίνησή τους.

Μεταφορές/Πρόσβαση στο ΚΠΙΣΝ

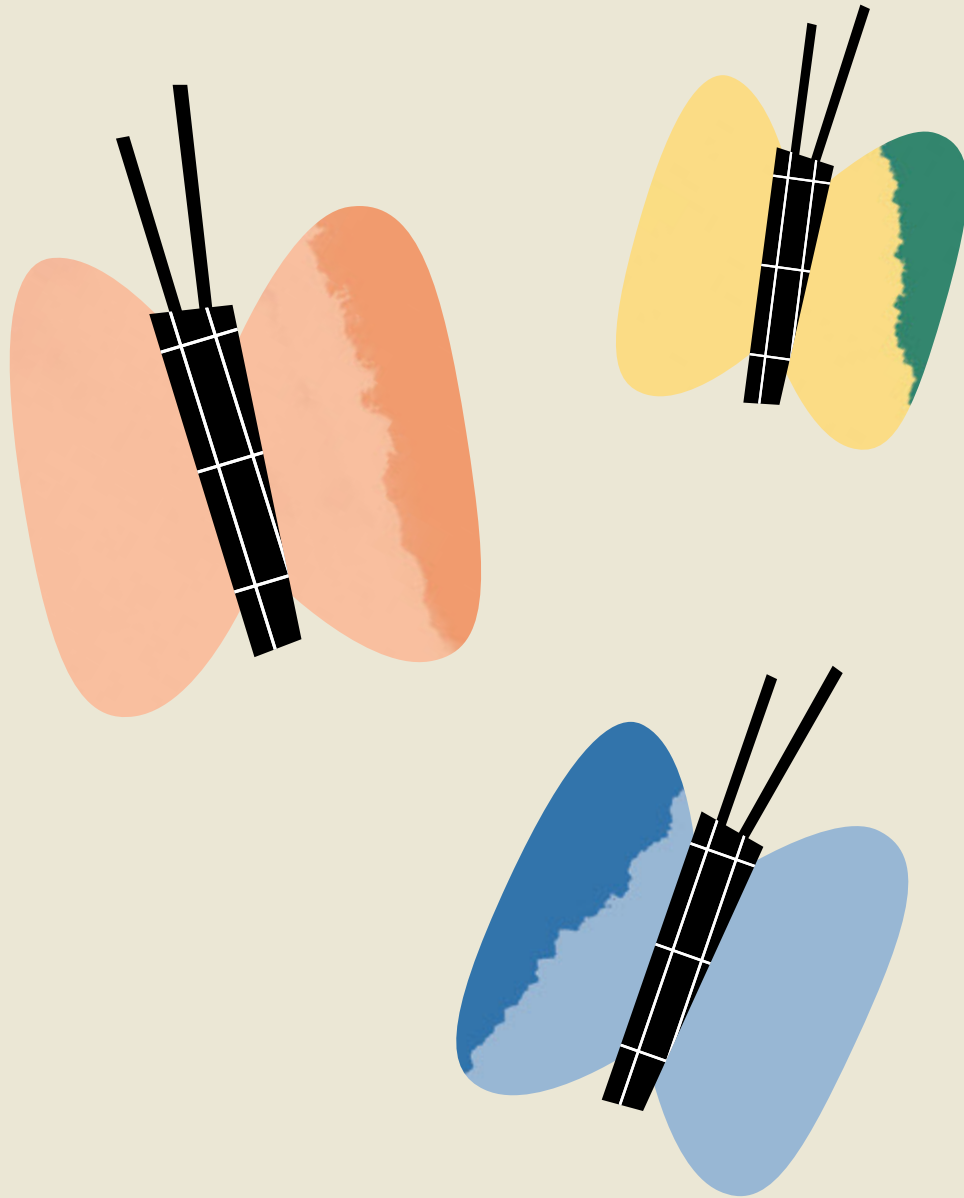
- 01 Από το 2017 λειτουργεί δωρεάν η υπηρεσία shuttle bus, εκτελώντας το δρομολόγιο Σύνταγμα–Συγγρού–Φιξ–ΚΠΙΣΝ και εξυπηρετώντας έτσι πάνω από 150.000 επιβάτες το χρόνο.
- 02 Για τις μετακινήσεις του προσωπικού και των συνεργατών του ΚΠΙΣΝ στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος χρησιμοποιούνται ηλεκτρικά αμαξίδια με στόχο τον περιορισμό των εκπομπών CO²
- 03 Διαμέσου της Εσπλανάδας του ΚΠΙΣΝ, που περνάει πάνω από τη Λεωφόρο Ποσειδώνος, μπορεί κανείς να μετακινηθεί με το ποδήλατό του από την Καλλιθέα στον Φλοίσβο.

Πολιτισμός και Πράσινη Κινητικότητα

Ως ένα υπόδειγμα περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, το ΚΠΙΣΝ επικεντρώνεται στην υιοθέτηση καινοτόμων, παγκοσμίως αναγνωρισμένων πρακτικών με τη νέα πρωτοβουλία «Πολιτισμός και Πράσινη Κινητικότητα». Άμεσος στόχος είναι η ευαισθητοποίηση του κοινού για την ηλεκτροκίνηση και την κινητικότητα μηδενικών ρύπων, προσφέροντας:

- 01 Προσβάσιμα σημεία στάθμευσης και επανφόρτισης ηλεκτροκίνητων οχημάτων με τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών
- 02 Μια καμπάνια ευαισθητοποίησης του κοινού που θα αναδεικνύει μια νέα «παιδεία αστικής κινητικότητας», η οποία συμπεριλαμβάνει την προσβασιμότητα, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος, αλλά και την οικονομική ανάπτυξη

Επισκέπτες

Το ΚΠΙΣΝ είναι ένας δημόσιος χώρος, με ελεύθερη πρόσβαση και διαπληαστική συμμετοχή του κοινού σε ένα πλήθος πολιτιστικών, εκπαιδευτικών, αθλητικών, περιβαλλοντικών και ψυχαγωγικών εκδηλώσεων και δράσεων. Ο σχεδιασμός και η κατασκευή του ΚΠΙΣΝ, συμπεριλαμβανομένου του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος, συνέβαλαν στην αναδιαμόρφωση της περιοχής της Καλλιθέας και του Φαληρικού μετώπου, δίνοντας ζωή σε έναν χώρο που παρέμενε απαξιωμένος για πολλά χρόνια. Στο ΚΠΙΣΝ όλη τα άτομα είναι ευπρόσδεκτα χωρίς αποκλεισμό και ενθαρρύνονται να αλληλεπιδράσουν με τον χώρο αλλήλα και μεταξύ τους με έναν πρωτόγνωρο τρόπο, αναπτύσσοντας έτσι μια αμοιβαία σχέση αλληλεσεβασμού.

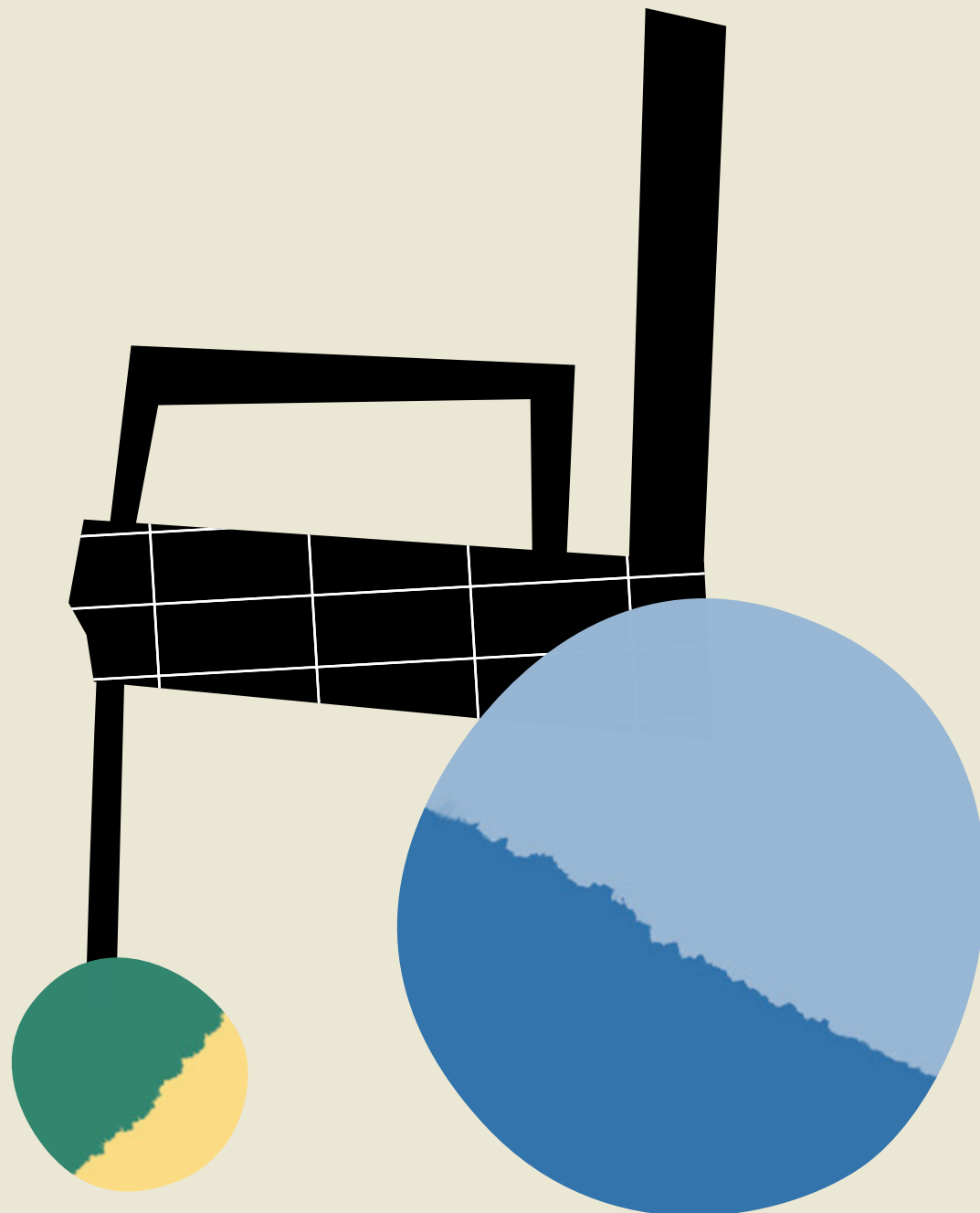
Προσβασιμότητα: Ένας χώρος φιλόξενος χωρίς αποκλεισμούς

Το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχει σχεδιαστεί και λειτουργεί έτσι ώστε να είναι πλήρως προσβάσιμο σε ΑμεΑ, πιστό στη δέσμευσή του να είναι ανοιχτό σε όλους. Κάθε του εσωτερικό και εξωτερικό σημείο είναι προσβάσιμο από άτομα με αναπηρία, ενώ υλοποιούνται και ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα που ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ παιδιών με και χωρίς αναπηρία. Ειδική μέριμνα έχει ληφθεί επίσης για άτομα άνω των 65 ετών, τα οποία μπορεί να έχουν μειωμένη κινητικότητα.

Η δέσμευσή μας όμως δε σταματά στον σχεδιασμό και την κατασκευή των εγκαταστάσεών μας. Στόχος μας είναι μέσα από τις υπηρεσίες και τα προγράμματά μας να αφουγκραζόμαστε καθημερινά τις νέες ή διαφορετικές ανάγκες που προκύπτουν, να εξελισσόμαστε, να εκπαιδεύουμε και να προετοιμάζουμε ακόμα καλύτερα το προσωπικό μας και να διευρύνουμε το έργο μας, τόσο για τους επισκέπτες και δυνητικούς επισκέπτες μας όσο και για την καλλιέργεια της κουλτούρας της συμπερίληψης στην κοινωνία μας.

Το ΚΠΙΣΝ επέλεξε από την αρχή της λειτουργίας του να αποτελέσει υπεύθυνο κοινωνικό εταίρο διατηρώντας απευθείας επαφή με ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες και στηρίζοντάς τις. Μεταξύ άλλων έχει συνεργαστεί με τον οργανισμό Special Olympics, το Athens Pride, το Social Fashion Factory, το El Sistema Greece, το περιοδικό δρόμου Σχεδία και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης.

- 01 Όλοι οι χώροι του ΚΠΙΣΝ είναι πλήρως προσβάσιμοι σε ΑμεΑ.
- 02 Στις αίθουσες διαλέξεων, αλλά και στις δύο σκηνές της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, υπάρχει σύστημα υποβοήθησης ακοής.
- 03 Στην Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος στην Εθνική Λυρική Σκηνή υπάρχουν θέσεις για αμαξίδια και ειδικοί ανελκυστήρες για την πρόσβασή τους
- 04 Στους εξωτερικούς χώρους του ΚΠΙΣΝ υπάρχουν οδεύσεις για άτομα με προβλήματα όρασης.
- 05 Στις εισόδους των χώρων υπάρχουν αυτόματες πόρτες που ανοίγουν με το πάτημα ενός πλήκτρου για να διευκολύνεται η πρόσβαση αμαξιδίων.

Βιώσιμη Γαστρονομία

Το εστιατόριο Delta εκπροσωπεί επάξια τη σύγχρονη ελληνική κουζίνα υψηλής γαστρονομίας, υιοθετώντας ένα πρωτοποριακό μοντέλο βιωσιμότητας.

Ένα εστιατόριο σύγχρονης ελληνικής κουζίνας υψηλής γαστρονομίας ξεκίνησε τη λειτουργία του από το Δειπνοσοφιστήριο στο ΚΠΙΣΝ. Το Delta δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία και δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) με στόχο να αποτελέσει έναν πρότυπο γαστρονομικό προορισμό αντάξιο των υψηλών προδιαγραφών του ΚΠΙΣΝ, αναδεικνύοντας συγχρόνως την ελληνική κουζίνα σε όλο τον κόσμο. Η ιδέα για τη δημιουργία ενός πρωτοποριακού εστιατορίου στο ΚΠΙΣΝ έρχεται να ολοκληρώσει το όραμα του ΙΣΝ για το ΚΠΙΣΝ, το οποίο αποτελεί έναν δημόσιο χώρο παγκόσμιας εμβέλειας αλλά και πρότυπο περιβαλλοντικής βιωσιμότητας όσον αφορά τον σχεδιασμό, την κατασκευή, τη λειτουργία και το αποτύπωμα στο ευρύτερο οικοσύστημα.

Με βασικό αξίωμα «καμία απώλεια - καμία σπατάλη», υιοθετείται ένα βιώσιμο μοντέλο λειτουργίας του εστιατορίου που σέβεται τους πόρους της φύσης, αναδεικνύοντας, παράλληλα, στη συνείδηση του κοινού τη σημασία της αειφορίας και στη γαστρονομία. Μέσα από τη δημιουργική και μελετημένη χρήση του κάθε υλικού, στο Delta τίποτα δεν πετιέται και τίποτα δεν πάει χαμένο. Επιπλέον, δεν ενθαρρύνεται η εντατική παραγωγή καθώς δίνεται προτεραιότητα στα λαχανικά και στα φρούτα, εστιάζοντας παράλληλα στην αρχή της τοπικότητας και της εγγύτητας.

Η ομάδα του Delta συνεργάζεται με μικρούς παραγωγούς που ακολουθούν παραδοσιακές και ήπιες μορφές γεωργίας και κτηνοτροφίας ενώ διατηρεί στα Μεσόγεια μια φάρμα 32 στρεμμάτων που τροφοδοτεί το εστιατόριο με βρώσιμα λουλούδια, λαχανικά, καρπούς από δέντρα, αυγά, πουλερικά.

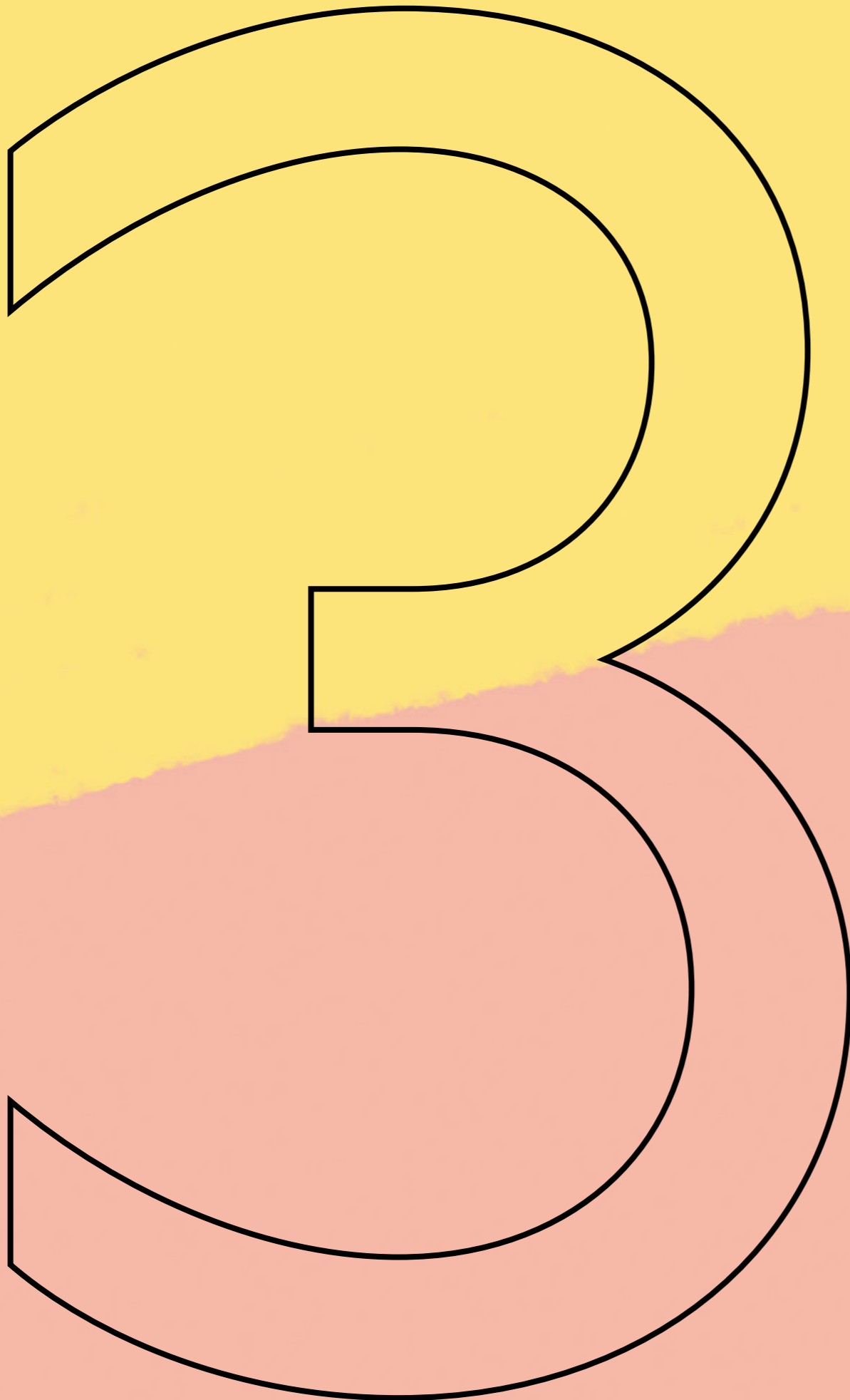
Η ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων μέσω κομποστοποίησης, η μείωση της κατανάλωσης νερού και ενέργειας, η συνεργασία με τοπικούς παραγωγούς, η αξιοποίηση της εποχικότητας, αποτελούν τους βασικούς άξονες της φιλοσοφίας του Delta. Στο πλαίσιο λειτουργίας του εστιατορίου φιλοξενούνται εκπαιδευτικά προγράμματα, δράσεις και εργαστήρια, μέσω των οποίων προάγονται έννοιες όπως βιωσιμότητα, αειφόρος ανάπτυξη και ορθή διαχείριση φυσικών πόρων.

Ευαισθητοποίηση & Εκπαίδευση

Από τη θεωρία
στην πράξη

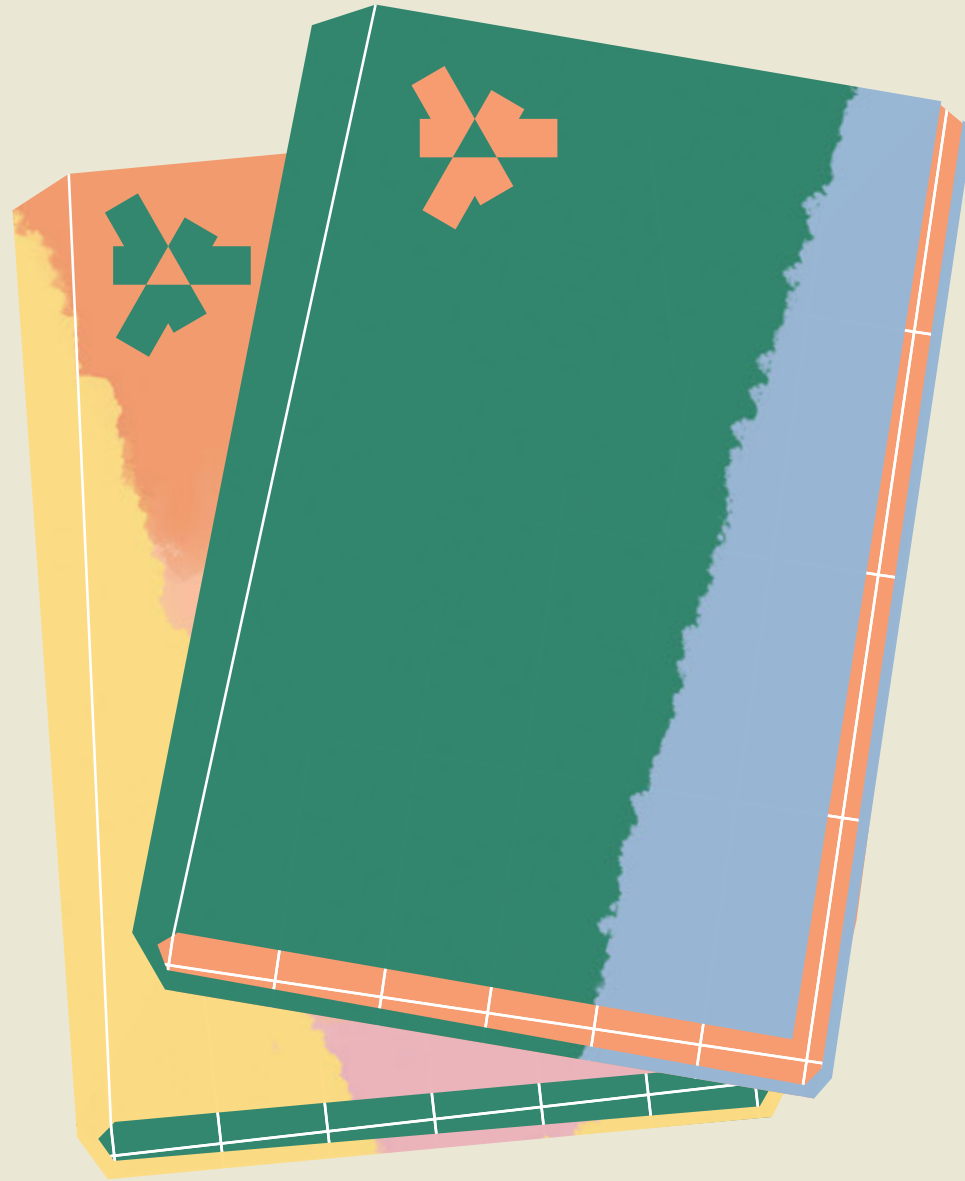

Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του και χάρη στην αποκλειστική δωρεά και σταθερή υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ), το ΚΠΙΣΝ έχει καταφέρει να αποτελέσει πηγή ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και εκπαίδευσης, υπηρετώντας έναν διττό κοινωνικό ρόλο: από τη μια προσφέρει το βήμα σε ομάδες και φορείς να μοιραστούν τη γνώση τους γύρω από τα θέματα βιωσιμότητας και από την άλλη αξιοποιεί τους φυσικούς πόρους

του με τέτοιον τρόπο ώστε να παράγει έγκυρο και επίκαιρο περιεχόμενο, τροφή για σκέψη και δράση ενεργών πολιτών. Είτε με φυσική παρουσία είτε διαδικτυακά, επισκέπτες κάθε ηλικίας βιώνουν την εμπειρία του ΚΠΙΣΝ υπό το πρίσμα των διδαχών της βιωσιμότητας, μεταξύ άλλων με σκοπό την ενημέρωση, τον προβληματισμό και την κινητοποίηση για ένα σύγχρονο, βιώσιμο οικοσύστημα.

Σχολικά Προγράμματα

Με κεντρικούς άξονες τη βιωσιμότητα, τον δημόσιο χώρο, τον αθλητισμό και την τέχνη, τα Σχολικά Προγράμματα του ΚΠΙΣΝ προσφέρουν γνώσεις και εργαλεία, τα κατάλληλα εφόδια ώστε η επόμενη γενιά να αφήσει το δικό της κοινωνικό αποτύπωμα. Μέσα από βιωματικές δράσεις, εκπαιδευτικά workshops, διαδραστικά εργαστήρια και ψηφιακές παραγωγές, η περιβαλλοντική εκπαίδευση μαθητών και δασκάλων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής βιωσιμότητας του ΚΠΙΣΝ.

Προγράμματα Σχολικών Επισκέψεων

Ξεκίνησαν από την πρώτη χρονιά του ΚΠΙΣΝ, συγκεκριμένα τον Οκτώβριο του 2016, και στόχος τους είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών για τα θέματα της κλιματικής αλλαγής και της αειφορίας, όπως και η συνεργασία με τη σχολική κοινότητα πάνω στα ίδια επίκαιρα ζητήματα.

Σχολικά προγράμματα

Ο βιοκλιματικός σχεδιασμός, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η κλιματική αλλαγή, η καλλιέργεια φυτών, η ανακύκλωση αποτελούν τις επιμέρους θεματικές των σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ενώ τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι η βιωματική μάθηση, οι νέες τεχνολογίες, τα VR γυαλιά, τα εργαστήρια ανακύκλωσης πλαστικού, καλλιέργειας και STEM.

- 01 360° Video για VR headsets, για εικονική περιήγηση των παιδιών σε όλους τους «πράσινους» χώρους του ΚΠΙΣΝ, από τον Μεσογειακό Κήπο, και τα συγκροτήματα αντίστροφης ώσμωσης μέχρι το εσωτερικό και εξωτερικό του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος
- 02 Εργαστήριο ανακύκλωσης πλαστικού: Στο πλαίσιο του εργαστηρίου, οι μαθητές θρυμματίζουν το πλαστικό που έχουν φέρει από το σπίτι τους, το λιώνουν και δημιουργούν νέα προϊόντα από το ανακυκλωμένο πλαστικό

Σε εβδομαδιαία βάση, πραγματοποιούνται κατά μέσο όρο 10 προγράμματα βιωσιμότητας για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, από το νηπιαγωγείο μέχρι και το λύκειο, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων ειδικής αγωγής.

“

Γυμνάσιο Αιγείρας

Θα θέλαμε όλη αυτή η τεχνογνωσία να μεταφερθεί στην κοινωνία ώστε να ευαισθητοποιηθούν κοινωνικές ομάδες για ένα καλύτερο και ανθρώπινο περιβάλλον. Το πρόγραμμα ήταν ιδιαίτερα καλό και βοηθητικό για τους μικρούς μας μαθητές.

132° Δημοτικό σχολείο Αθηνών

Τα πειράματα γοήτευσαν και λειτούργησαν απείρως θετικά ως συμπληρωματικό στοιχείο της ύλης της φυσικής. Οι εμπυχωτές ήταν πολύ κοντά στα παιδιά, με γνώσεις και βοήθεια και στη μετάφραση τη γλωσσική, λόγω διαπολιτισμικότητας του σχολείου. Ευχαριστούμε!

”

Σχολικοί Περίπατοι

Το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος φιλοξενεί καθημερινά χιλιάδες μαθητές και μαθήτριες που πραγματοποιούν τον σχολικό τους περίπατο. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να περιηγηθούν ελεύθερα και να περάσουν χρόνο στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, το οποίο αποτελεί τον μεγαλύτερο δημόσιο μεσογειακό κήπο στον κόσμο.

Στα πρώτα πέντε χρόνια λειτουργίας του, το ΚΠΙΣΝ καλωσορίζει την εκπαιδευτική κοινότητα καθημερινά, καταγράφοντας συνολικά περισσότερες από 5.500 επισκέψεις σχολείων και 380.000 μαθητών και μαθητριών.

5.500

Επισκέψεις Σχολείων

380.000

Μαθητές και Μαθήτριες

Εξερεύνηση στο ΚΠΙΣΝ: Σχολικές Τσάντες

Το πρόγραμμα «Εξερεύνηση στο ΚΠΙΣΝ: Σχολικές Τσάντες» δίνει τη δυνατότητα στις σχολικές ομάδες να πραγματοποιήσουν μια εκπαιδευτική δράση στο ΚΠΙΣΝ. Πρόκειται για ένα self-guided πρόγραμμα, σύμφωνα με το οποίο ο εκπαιδευτικός του σχολείου δανείζεται το εκπαιδευτικό υλικό και πραγματοποιεί το πρόγραμμα με τους μαθητές του, όποια στιγμή επιλέξουν να επισκεφθούν το ΚΠΙΣΝ.

Για την πραγματοποίηση του προγράμματος «Εξερεύνηση στο ΚΠΙΣΝ», παρέχεται στον εκπαιδευτικό δανειστικό υλικό με τις απαραίτητες οδηγίες και προτάσεις διεξαγωγής, ενώ κάθε μαθητής παραλαμβάνει μια τσάντα με χρήσιμα εργαλεία, οδηγίες και χάρτες που διευκολύνουν την περιήγησή του σε εξωτερικούς χώρους του ΚΠΙΣΝ. Ο εκπαιδευτικός συντονίζει τη διαδικασία και καθοδηγεί τους μαθητές, ενθαρρύνοντάς τους να συμμετέχουν ενεργά σε κάθε στάδιο του προγράμματος.

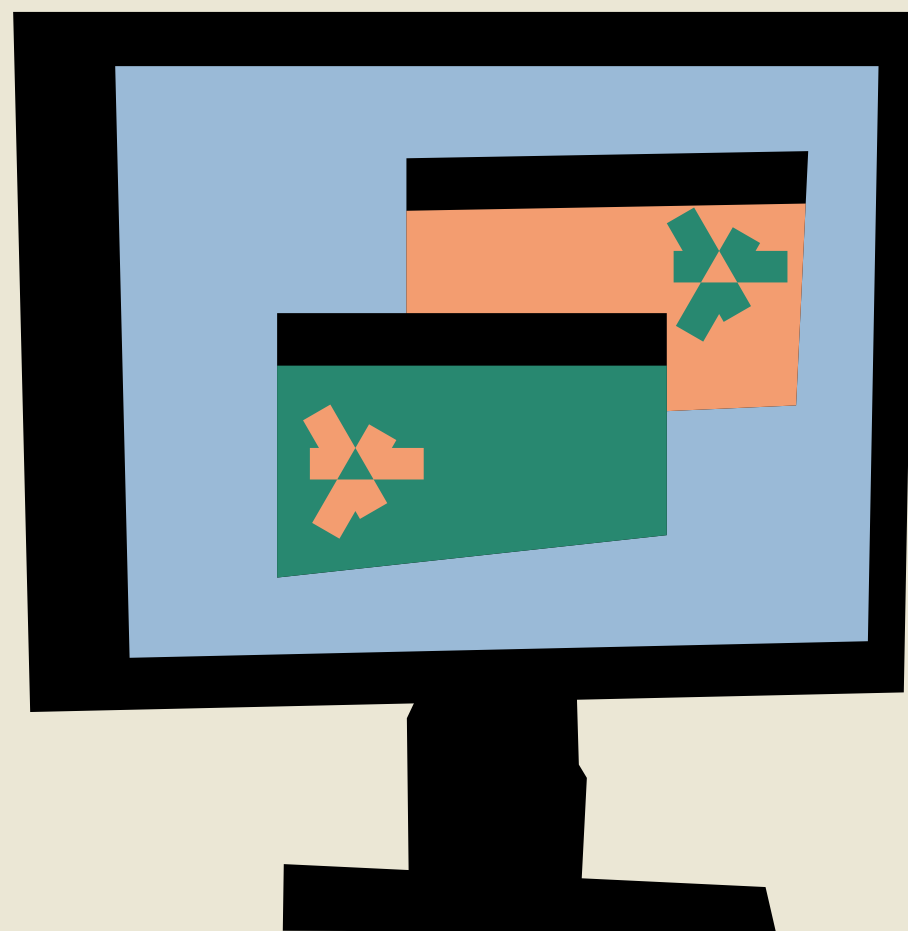

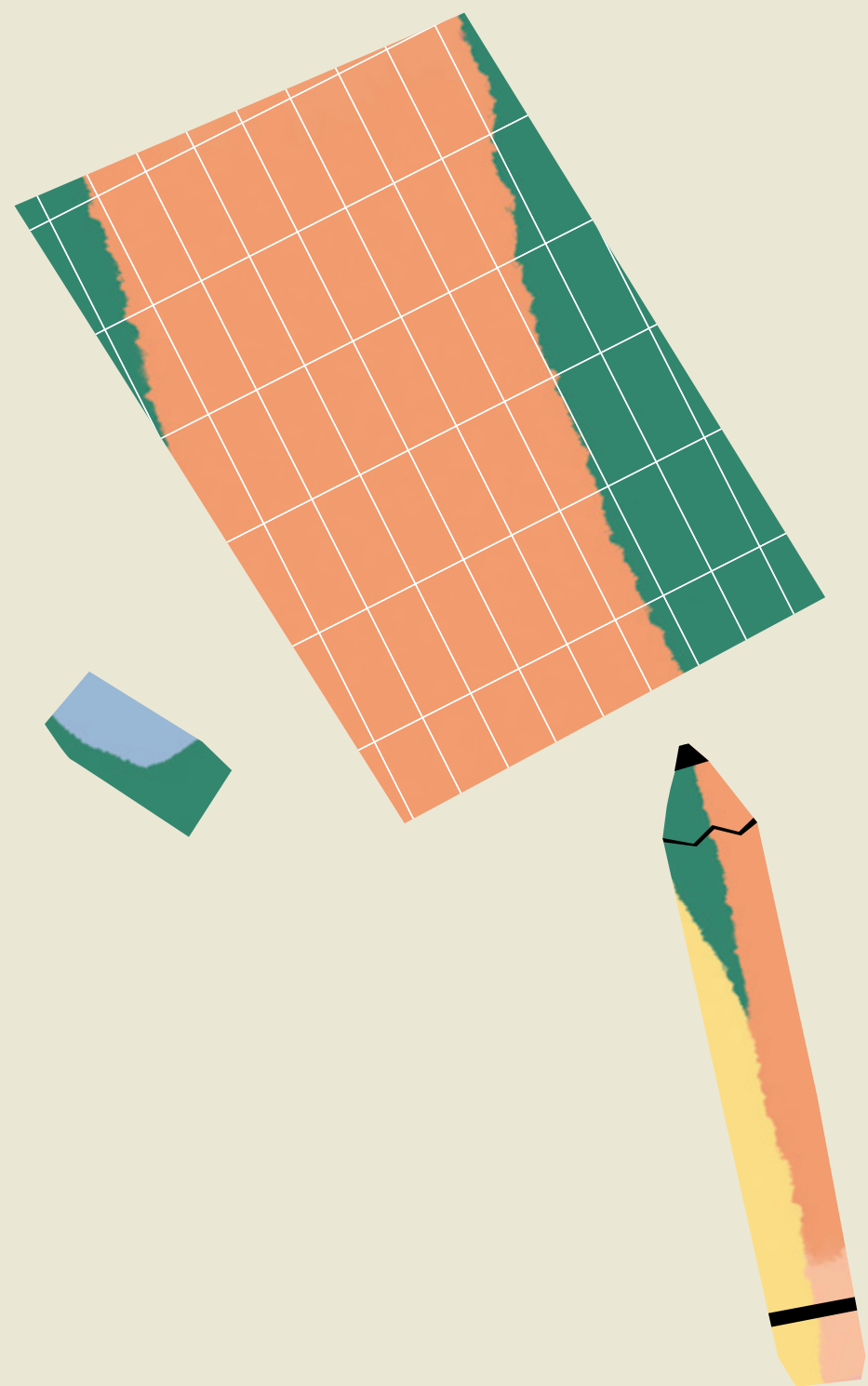
Περπατώντας με τον Ήλιο

Σε έναν ανοιχτό και ευήλιο χώρο, το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, η μαθητική κοινότητα ανακαλύπτει βασικά στοιχεία και έννοιες που σχετίζονται με τον Ήλιο και τη σημασία του για τη ζωή μας. Τα παιδιά μετρούν τη θερμοκρασία διάφορων αντικειμένων με ειδικό εξοπλισμό, εξασκούν τον προσανατολισμό τους με γνώμονα την παρουσία του ήλιου, παίζουν με το φως και τη σκιά και δημιουργούν σχήματα, πλάθοντας τις δικές τους πρωτότυπες ιστορίες. Μαθαίνουν για την έννοια της εξάτμισης, καθώς και για την ενέργεια που δίνει ο ήλιος στο Στέγαστρο του ΚΠΙΣΝ, στην πόλη και στη ζωή μας.

Ψηφιακά Προγράμματα για Μαθητές και Εκπαιδευτικούς

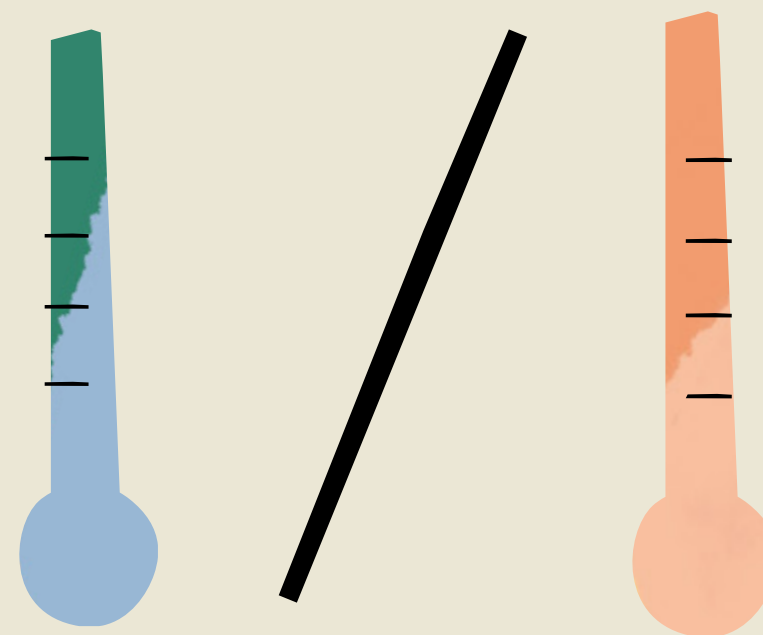
Μέσα σε έναν χρόνο, περισσότεροι από 1.100 εκπαιδευτικοί από όλη την Ελλάδα και από ελληνικά σχολεία του εξωτερικού έχουν συμμετάσχει στο SNFCC Class, ενώ το ίδιο διάστημα λάβαμε πάνω από 600 έργα μαθητών και μαθητριών από τις εργασίες που διατρέχουν το πρόγραμμα.

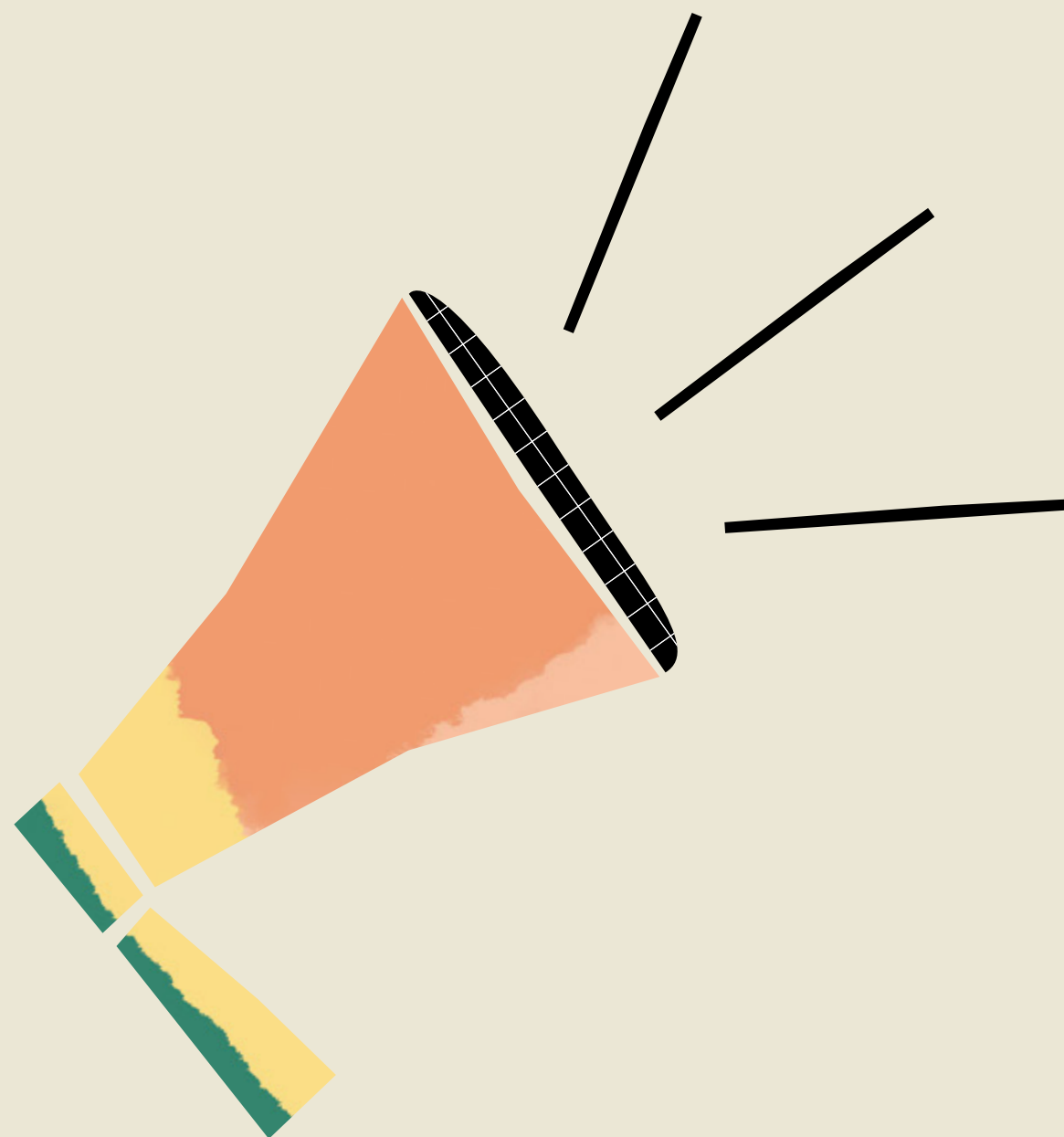
SNFCC Class

Το ΚΠΙΣΝ, επιδιώκοντας την ενεργή συμμετοχή του στη σχολική ζωή, αναζητά διαρκώς νέους τρόπους να είναι δίπλα στη μαθητική και διδακτική κοινότητα της χώρας, πέρα από γεωγραφικά όρια. Έτσι, το 2020 σχεδιάστηκε το SNFCC Class, μια εκπαιδευτική πλατφόρμα που δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να επιλέγουν ολοκληρωμένα σχολικά προγράμματα σε ψηφιακή μορφή, υλοποιώντας τα μέσα στην τάξη τους. Όλα τα σχολικά προγράμματα είναι ειδικά σχεδιασμένα ώστε να λειτουργούν συμπληρωματικά της διδακτικής ύλης κάθε βαθμίδας της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εμπλουτίζοντας με τρόπο ψυχαγωγικό και ταυτόχρονα επιμορφωτικό τη διαδικασία της διδασκαλίας. Με κεντρικό άξονα την ευελιξία, οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα μέσα από το SNFCC Class να εγγραφούν στα σχολικά προγράμματα της επιλογής τους, υλοποιώντας τα κατά τη διάρκεια πέντε εβδομάδων και διαμορφώνοντας το χρονοδιάγραμμα που ταιριάζει στη δική τους τάξη. Χάρη στο SNFCC Class καταφέραμε να ανοίξουμε διάλογο και να συνεργαστούμε με τα σχολεία όλης της Ελλάδας σχετικά με το θέμα της κλιματικής αλλαγής. Μετά την ολοκλήρωση κάθε σχολικού προγράμματος, παρέχεται πιστοποίηση παρακολούθησης.

Τα πρώτα μαθήματα που ενεργοποιήθηκαν ανήκουν στον θεματικό άξονα της βιωσιμότητας και ουσιαστικά πρόκειται για τον ψηφιακό επανασχεδιασμό των σχετικών σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που εντάσσονται στις Σχολικές Επισκέψεις. Μέσω του SNFCC Class, είχαμε την ευκαιρία για να διευρύνουμε τα γεωγραφικά μας όρια και να προσεγγίσουμε σχολεία που είναι δύσκολο να φτάσουν στο ΚΠΙΣΝ. Μαθητές και μαθήτριες σχολείων από όλα τα μέρη της Ελλάδας, από τα Πομακοχώρια, τα χωριά της Κρήτης, όλη την ηπειρωτική Ελλάδα και τα νησιά, έστειλαν τα έργα τους και τις εργασίες τους στη θεματική της κλιματικής αλλαγής.

“

Δημοτικό Σχολείο Ειδικής Αγωγής Αγίου Αθανασίου

Ήταν ένα ταξίδι, γεμάτο αισθητηριακά επιτεύγματα και γνώσεις για όλους μας! Πάίξαμε με τα χρώματα, ποτίσαμε, μυρίσαμε, φροντίσαμε τη γη και τα φυτά που μάθαμε από το πρόγραμμα του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Σας ευχαριστούμε για όσα ζήσαμε και νιώσαμε. Στον αυτισμό, αν δεν αισθανθείς, δε μυρίσεις, δε αγγίξεις, δε μαθαίνεις!

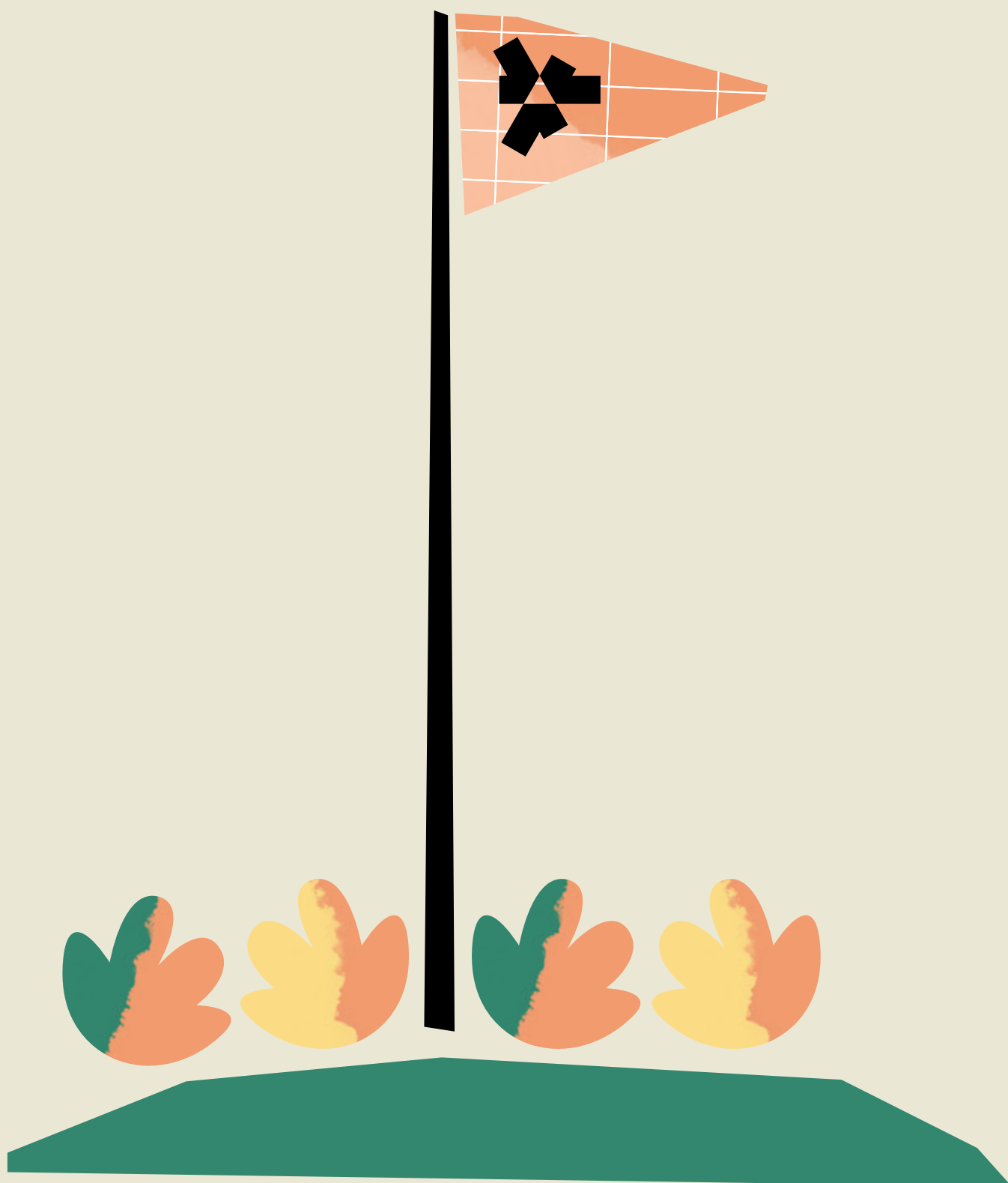
1^ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας

Οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν πολύ από το πρόγραμμα. Μας κράτησε συντροφιά στην καραντίνα. Ήταν καταπληκτικά σχεδιασμένο και λειτούργησε υπέροχα στη Webex. Το ολοκληρώσαμε στην τάξη. Ευχαριστούμε πολύ για την ευκαιρία που μας δώσατε να σας γνωρίσουμε.

1^ο Δημοτικό Σχολείο Νευροκοπίου

Τα παιδιά είναι ενθουσιασμένα!!! Εργάστηκαν με πολλή όρεξη, μεμονωμένα αλλά κυρίως ομαδικά! Το πρόγραμμα “Βιώσιμος πλανήτης” ήταν μια υπέροχη ευκαιρία για έρευνα και καλλιτεχνική δημιουργία στη διά ζώσης διδασκαλία! Το τμήμα μας τραγούδησε, ζωγράφισε, έφτιαξε παζλ κι επιτραπέζια παιχνίδια... Περιμένουμε με ανυπομονησία κι άλλα τέτοια προγράμματα! Ευχαριστούμε!

”

Ιδέες στη Σχολική Τάξη

Πρόκειται για διαδικτυακά εργαστήρια διάρκειας 40 λεπτών για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπου παρουσιάζονται απλές, μικρής κλίμακας δραστηριότητες για τη σχολική τάξη και παρέχεται εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο οι συμμετέχοντες μπορούν να αξιοποιήσουν στην τάξη τους μετά την ολοκλήρωση της συνάντησης. Μερικές από τις θεματικές είναι «Η τέχνη του recycling», «Ανακύκλωση σε... τάξη», «Μαθαίνοντας από τις συλλογές», όπως και σύντομα webinars με στόχο την τροφοδότηση των εκπαιδευτικών με υλικό για να δουλέψουν με τους μαθητές και τις μαθήτριά τους.

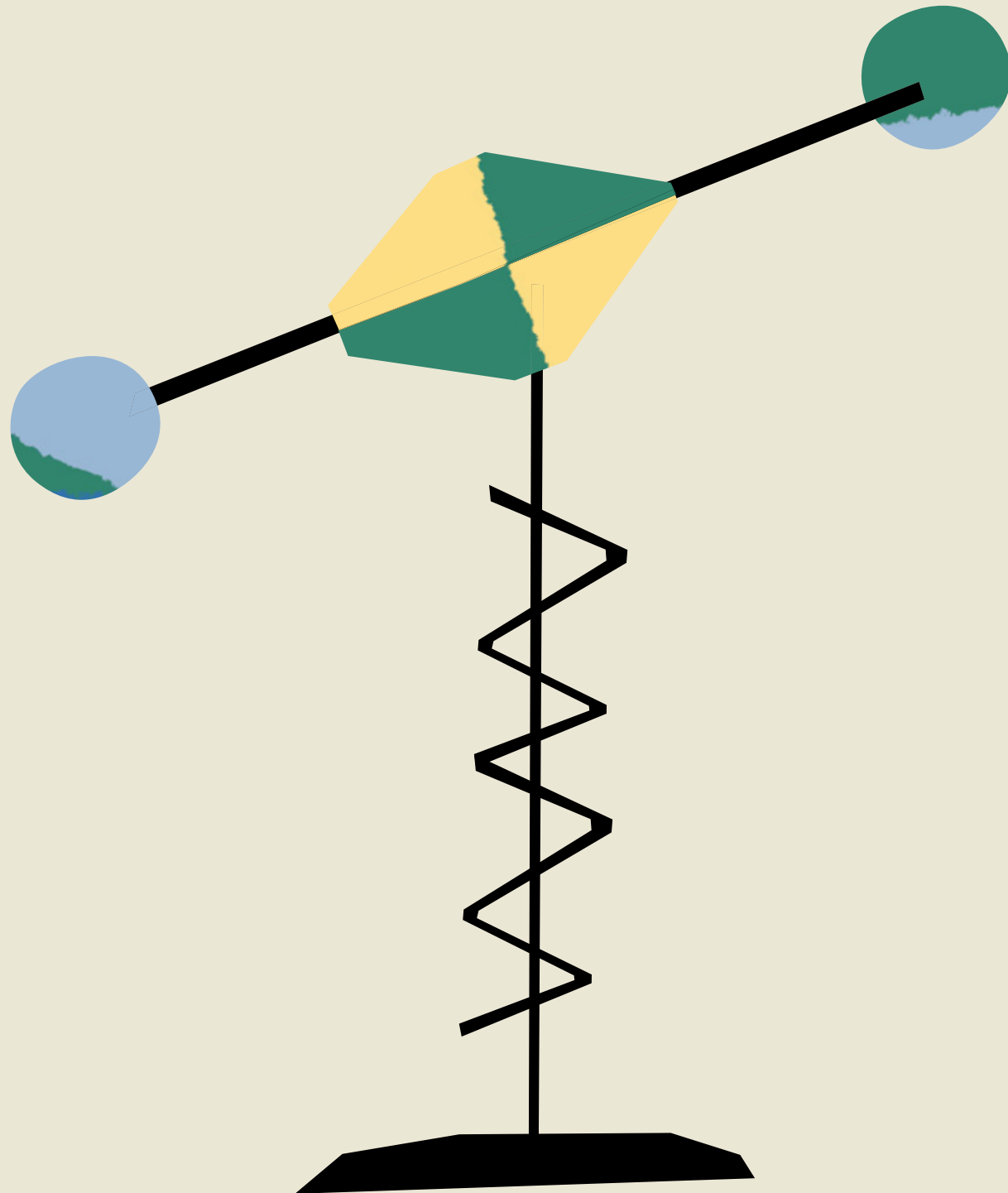
Η Σχολική μας Ύλη

Στο εν λόγω εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρουσιάζεται μια σειρά από βίντεο με θέμα τη βιωσιμότητα, τα οποία λειτουργούν ως εκπαιδευτικό υλικό για τη σχολική κοινότητα. Οι καθηγητές και δάσκαλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα διαθέσιμα βίντεο προκειμένου να αντλήσουν ιδέες και πρακτικούς τρόπους διαμόρφωσης του μαθήματος. Οι τίτλοι των θεματικών είναι: «Βιώσιμος Πλανήτης», «Μία πόλη, ένα οικοσύστημα» και «Το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος ταξιδεύει».

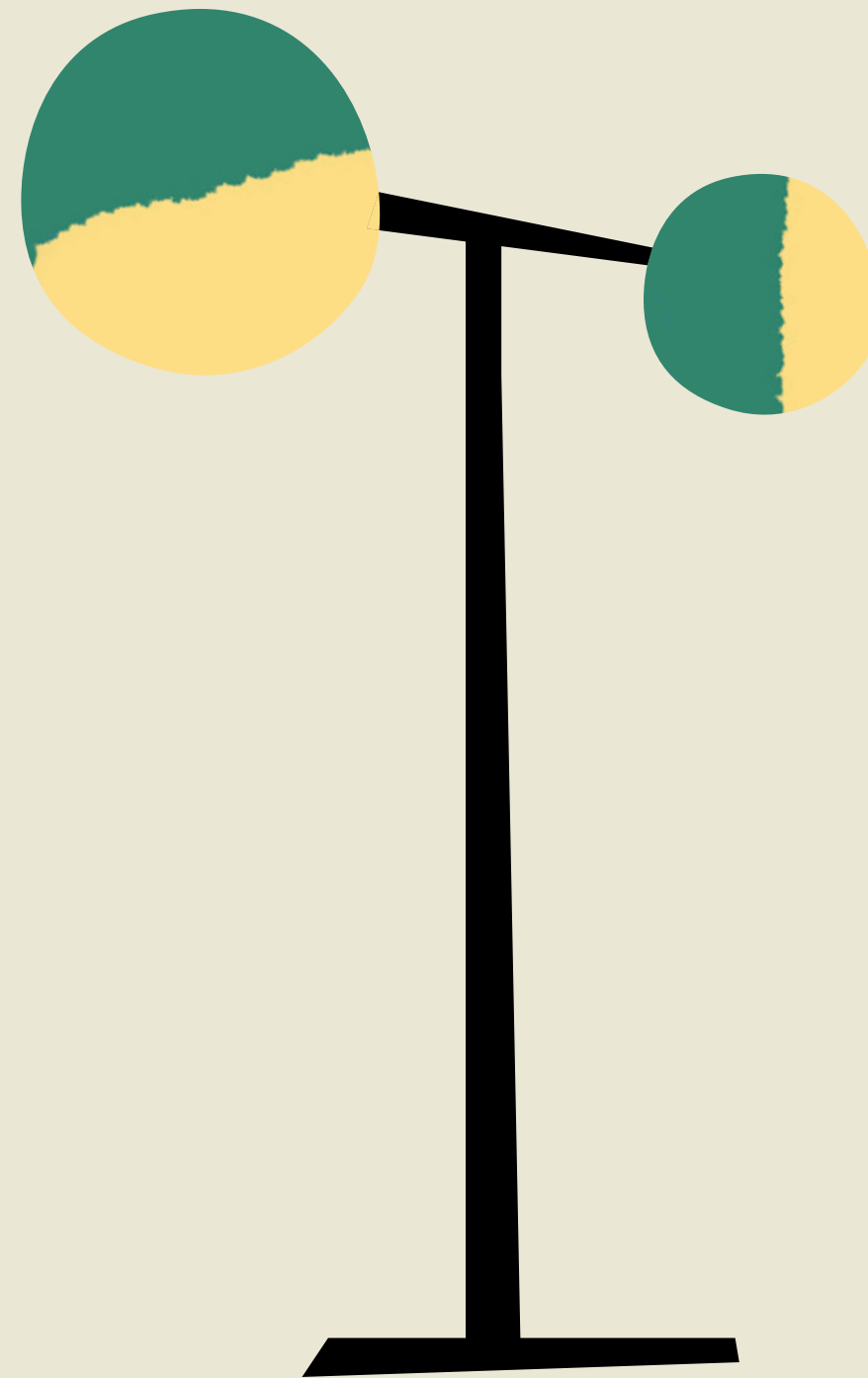
Φτιάξε το δικό σου γραμματόσημο για την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

Τον Ιούνιο του 2020 το ΚΠΙΣΝ, σε συνεργασία με τα ΕΛΤΑ, πραγματοποίησε ένα κάλεσμα σε παιδιά και εφήβους προκειμένου να σχεδιάσουν το δικό τους γραμματόσημο με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος. Όλες οι ζωγραφιές έγιναν αληθινά γραμματόσημα και στάλθηκαν πίσω στους δημιουργούς των έργων ενώ αναρτήθηκαν και στην ιστοσελίδα του ΚΠΙΣΝ.

Εκπαιδευτικά Προγράμματα για Μικρούς και Μεγάλους

Μέσα από τον προγραμματισμό
δράσεων και εκδηλώσεων
όλα αυτά τα χρόνια, αρθρώνουμε
τη φιλοσοφία μας σε σχέση
με τις επιταγές της βιωσιμότητας.

ΤΑΚΙΣ: Κόσμος σε Κίνηση

Στο πλαίσιο της πολύμηνης έκθεσης «Takís: Κόσμος σε Κίνηση», **46 εμβληματικά** γλυπτά του διεθνώς καταξιωμένου Έλληνα εικαστικού Takís παρουσιάστηκαν από τον Ιούνιο έως τον Νοέμβριο του 2021 στον δημόσιο χώρο του ΚΠΙΣΝ, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Takís - Κέντρο Ερευνών για την Τέχνη & τις Επιστήμες (Κ.Ε.Τ.Ε.). Η περίφημη έκθεση δημιούργησε καίρια ερωτήματα στους χιλιάδες επισκέπτες της: Πόσο συχνά σκεφτόμαστε την αιολική ενέργεια, τον μαγνητισμό και τον ρόλο της βαρύτητας στην καθημερινότητά μας; Πώς όλα αυτά αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι ενός αλληλένδετου και οικολογικού κόσμου; Ο ζωντανός διάλογος μεταξύ τέχνης, οικολογίας και τεχνολογίας βρέθηκε στο επίκεντρο αυτής της καινούριας θεώρησης του έργου του Takís, δίνοντας τροφή για σκέψη τόσο σε εκείνους που είναι εξοικειωμένοι με την καλλιτεχνική ταυτότητα του δημιουργού όσο και στη νέα γένια που τον γνώριζε για πρώτη φορά, μέσα από μια σειρά ξεναγήσεων, εργαστηρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Εργαστήρια

Με εφалτήριο τις τεράστιες δυνατότητες που προσφέρει το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος ως πεδίο δράσης, το ΚΠΙΣΝ διοργανώνει εργαστήρια για μικρούς και μεγάλους επισκέπτες, όπως "Οι κηπουροί Πάρκου: Ένας μεσογειακός κήπος στο μπαλκόνι μας", "Ικανά Αντικείμενα: Δημιουργική ανακύκλωση και γλυπτική", "Μιλάμε για τα Φυτά του Πάρκου: Ο θερινός λαχανόκηπος του Πάρκου". Πρόκειται για θεματικές γύρω από την κηπουρική, την ανακύκλωση, την φυτολογία, την κομποστοποίηση και τη διάδραση περιβάλλοντος και τέχνης.

Διαλέξεις

Σε συνεργασία με εξέχοντες ακαδημαϊκούς, το ΚΠΙΣΝ φροντίζει να συμβάλλει στη συζήτηση περί θεμελιωδών συναρτήσεων, όπως είναι η σχέση του ανθρώπου με τη φύση μέσα από τις λειτουργίες του κήπου, η αέναη σχέση μεταξύ της αρχιτεκτονικής και της πόλης, αλλά και η κλιματική αλλαγή υπό το πρίσμα ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου τοπίου. Οι θεματικοί αυτοί άξονες παρουσιάζονται μέσα από κύκλους διαλέξεων που κατά καιρούς διοργανώνει το ΚΠΙΣΝ με ελεύθερη είσοδο.

Ποδηλατικές Δραστηριότητες

Το πιο διαδεδομένο βιώσιμο μέσο μεταφοράς δεν είναι άλλο από το ποδήλατο και το ΚΠΙΣΝ από την αρχή της λειτουργίας του εμπλουτίζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμά του με μαθήματα, αθλητικούς αγώνες και δράσεις γύρω από την ποδηλατική κουλτούρα, τα διαφορετικά είδη, την ασφάλεια και το μέλλον της ποδηλατικής γενιάς.

Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Κινητικότητας

Από την αρχή της λειτουργίας του, το ΚΠΙΣΝ στηρίζει κάθε χρόνο την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Κινητικότητας, με δράσεις που στοχεύουν σε έναν πιο δραστήριο και οικολογικό τρόπο ζωής. Η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Κινητικότητας είναι ένας θεσμός που καθιερώθηκε το 2002 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό να προάγει τη βιώσιμη κινητικότητα και την αστική ανάπτυξη. Πραγματοποιείται κάθε χρόνο από τις 16 έως τις 22 Σεπτεμβρίου και σκοπός είναι να ενθαρρύνονται οι κάτοικοι των πόλεων να επιλέγουν βιώσιμους τρόπους μεταφοράς, όπως το περπάτημα και το ποδήλατο. Προγραμματισμένοι περίπατοι γύρω από το ΚΠΙΣΝ, δοκιμές με e-bikes, εργαστήρια για μικρούς μηχανικούς αλλά και συζητήσεις με θεσμικούς παράγοντες και πολίτες γύρω από επίκαιρα ζητήματα βιώσιμης κινητικότητας συνθέτουν το παζλ της ετήσιας περιβαλλοντικής γιορτής.

Σακίδια για Οικογένειες

Μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες και παιχνίδια για όλη την οικογένεια, μικροί και μεγάλοι εξοικειώνονται με τις βασικές έννοιες της βιωσιμότητας, ανακαλύπτοντας παράλληλα το ΚΠΙΣΝ και το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, χάρη στα δύο θεματικά σακίδια που διατίθενται στις Υποδοχές. Συγκεκριμένα, το Σακίδιο Περιηγητών περιλαμβάνει το Βιβλίο Εξερεύνησης, με τη βοήθεια του οποίου οι οικογένειες περνούν από διάφορα σημεία του ΚΠΙΣΝ με στόχο να ολοκληρώσουν 10 ευφάνταστες αποστολές. Τα παιδιά παρατηρούν τις υφές των φυτών του Πάρκου, μαθαίνουν για τη συνετή διαχείριση του νερού, σχεδιάζουν, μετρούν αποστάσεις και καλλιεργούν τη φαντασία τους μέσα από γρίφους και παιχνίδια. Ένα παράσημο περιμένει κάθε παιδί της οικογένειας στις Υποδοχές του ΚΠΙΣΝ, μετά την ολοκλήρωση των αποστολών. Με το Σακίδιο των Ερευνητών, η εξερεύνηση συνεχίζεται και στο σπίτι, με επιπλέον δραστηριότητες, ένα παιχνίδι μνήμης και ένα φυτολόγιο υπερατού!

**Κέντρο Πολιτισμού
Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος**

Λεωφ. Συγγρού 364
17674 Καλλιθέα

τηλ.: 2168091000
info@snfcc.org

SNFCC.org

    / SNFCC

#SNFCC

Με αποκλειστική δωρεά:

ΙΣΝ / SNF

ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
STAVROS NIARCHOS FOUNDATION